

1.juni 2022

ET BRUD PÅ KERNEN I DEN DANSKE MODEL?

- om problemforståelserne af
platformsarbejde i dansk
fagbevægelse

**SPECIALEAFHANDLING
POLITIK OG FORVALTNING
ROSKILDE UNIVERSITET**

CHRISTINA LARSEN (66203)

VEJLEDER: MAGNUS PAULSEN HANSEN

ANTAL ANSLAG: 163.001

RUUC

Roskilde Universitet

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
1. Problemfelt	4
<i>Litteraturereview</i>	7
2. Teori	13
<i>Politisk diskursteori som framework</i>	13
<i>Diskursiv institutionalisme</i>	14
<i>Carol Bacchis WPR-policy analysemodel</i>	15
Bacchis foucautianske inspiration	17
Teoriernes samspil og forskningskriterier	18
3. Metodologi	21
<i>Metode</i>	21
<i>Casevalg og afgrænsninger af undersøgelsens genstandsfelt</i>	21
<i>Fagbevægelsen om case</i>	22
<i>Valg af empirisk grundlag</i>	23
Dokumenter som delement	23
<i>Indsamling af empiri</i>	24
Fremgangsmåde for dokumentudvælgelse	24
Kvalitative, semistrukturerede interviews	25
Valg af informanter til interviews	25
Præsentation af informanter	25
<i>Behandling af empiri og forskningsdesign</i>	27
Mixed methods design	27
Dokumentanalyse	28
Behandling af interviewdata	28
Etiske overvejelser	29
Metodiske udfordringer og begrænsninger	30
4. Analysestrategi	32
5. Analyse	33
<i>Grundlæggende problemidentifikation</i>	36
Ulige magtforhold	37
Platforme og det atypiske arbejdsmarked	39
Europæisk handlen	40
<i>De danske forbund</i>	42
FOA	42
HK	45
3F	49
<i>Opsummering af de nationale forbund</i>	53
<i>Hovedorganisationen</i>	55

<i>ETUC</i>	58
<i>Delkonklusion</i>	62
6. Diskussion	64
7. Konklusion	69
8. Bilagsoversigt	71
9. Litteraturliste	72

Abstract

This master's thesis seeks to examine the underlying problem representations within the Danish trade unions in the matter of platform work. The analysis is centred around the European Commission's directive proposal "*Improving the working conditions of platform workers*" of December 9th, 2021, and the two-stage consultations of the social partners leading up to the directive proposal. This is outlined through a multilevel analysis on a subnational, national, and supranational level.

The main theoretical framework is Carole Bacchis WPR-approach to discursive policy analysis combined with discursive institutionalism. The empirical foundation consists of the ETUC's replies to the Commission's two-stage consultation of the social partners, FH's policy paper sent to the ETUC before the second consultation and five semi-structured interviews conducted with representatives from three Danish trade unions, the Danish Trade Union Confederation, and the ETUC. The research design in question is therefore a mixed-methods framework with two qualitative elements.

Through the empirically based analysis, I identify three problem representations within the Danish trade union movement and the ETUC. The first one is that there is an uneven power balance between corporations and workers, and that unionizing can counterbalance the inherent power imbalance. There is furthermore the understanding that the imbalance is enhanced in the matter of platform work. This stems from the fact that people performing platform work contractually speaking are self-employed and therefore are unable to enter into collective agreements.

The second problem representation I identify is that platform work is a form of "atypical work" and that regulation of the phenomenon therefore should be set out to cover the entire phenomenon of atypical work. The last problem representation I identify is that the matter of platform work must be solved through EU regulation. This last conclusion makes this case atypical for the Danish trade union movement.

1. Problemfelt

”Det mest centrale i den danske model er, at arbejdsmarkedets parter aftaler kollektive overenskomster, der sikrer lønmodtagerne ordentlige løn og arbejdsvilkår, og at fagforeningerne håndhæver aftalerne for de ansatte, der er omfattet af overenskomsten. Men den danske model favner ikke alle på det danske arbejdsmarked. Nogle falder udenfor – og antallet af disse forventes at stige i fremtiden” (Finansministeriet 2021: 19).

Sådan beskriver regeringen forholdene og aktørerne i den danske model i deres udspil *Danmark kan mere I* fra efteråret 2021. Som et forhold mellem arbejdsmarkedets organiserede parter, der sikrer lønmodtageres arbejdsvilkår gennem kollektive aftaler. Men de beskriver også en model under pres. Et arbejdsmarked hvor ikke alle har disse rettigheder.

En af drivkræfterne bag at der er nogle, som falder udenfor den danske arbejdsmarkedsmodel anses i regeringsudspillet for at være stigningen i digitale arbejdsplatforme – platformsarbejde. Sociologerne Anna Ilsøe og Kristin Jesnes beskriver ligeledes, hvordan de anser platformøkonomien for at være udfordrende for de klassiske ansættelsesforhold, fordi virksomhedsmodellerne er afhængige af soloselvstændige eller arbejdstagere med atypiske ansættelseskontrakter, som ikke i samme omfang kan organisere sig i fagforeninger og dermed passe inden for den danske arbejdsmarkedsmodels rammer (Ilsøe & Jesnes 2020: 53).

Væksten i antallet af platformsvirksomheder og dermed også personer, der udfører arbejde via platformene er til at tage og føle på. Ifølge tal fra Fødevarestyrelsen var der i starten af 2022 25.103 selvstændige madbude i Danmark. I 2018 var tallet 919 (Lange 2022). En nylig undersøgelse foretaget af tænketanken Cevea konkluderer, at de soloselvstændige take-away-bude har ringere arbejdsvilkår og dårligere lønninger, end dem der er ansat som lønmodtagere og dermed er overenskomstdækkede (Cevea 2022). At indføre overenskomstdækning for disse former for beskæftigelse er noget helt nyt og skete med platformen JustEats tiltræden til en overenskomst tegnet mellem arbejdsgiverorganisationen Dansk Erhverv og fagforeningen 3F i oktober 2021 (ibid.; Dansk Erhverv 2021). Dette nybrud udspringer af et ønske om at få den danske models til at kunne favne disse nye beskæftigelsesformer.

Bekymringen for hvilke konsekvenser platformsarbejde kan have på fremtidens arbejdsmarked er ikke isoleret til Danmark. Spørgsmålet er også på dagsordenen på europæisk plan. Det manifesterede sig konkret den 9. december 2021, hvor EU Kommissionen repræsenteret ved ledende næstformand Valdis Dombrovskis og kommissær for jobs og sociale forhold Nicolas Schmit præsenterede et direktivforslag under overskriften ”*Forbedring af arbejdsvilkår for platformsarbejdere*” (European Commission 2021).

Direktivforslaget er konkretiseringen af en dagsorden, som Kommissionsformand Ursula von der Leyen præsenterede i 2019 i sit arbejdsprogram for den dengang tiltrædende EU-Kommission; et ønske om at forbedre arbejdsvilkår for platformsarbejdere med et særligt fokus på færdigheder og uddannelse (von der Leyen 2019: 10). I direktivforslaget fremhæves tre hovedproblemstillinger; *fejlkategorisering*, *algoritmisk styring* og *transparens* (European Commission 2021; COM/2021/762)).

Med ”*fejlkategoriseringen*” forstås, at en delmængde af de personer der udfører arbejde på digitale arbejdsplatforme ansættelsesretligt har status af at være selvstændige, selvom de ”bør” kategoriseres som lønmodtagere. Dette beskrives som problematisk idet denne gruppe dermed ”*hverken har lønmodtagerens rettigheder eller den selvstændiges frihed*” (COM/2021/762)). I Kommissionens forslag og dertilhørende kommunikationsmateriale vurderes det, at der er tale om mellem 1,5 og 4 millioner EU-borgere ud af i alt 28 millioner, der udfører arbejde via en digital arbejdsplatform. Ud fra fem kriterier, der har til formål at klargøre om personer der udfører arbejde via platformene kan kategoriseres som lønmodtagere, den såkaldte formodningsregel, vil Kommissionen med direktivforslaget sikre, at ”*De personer, der arbejder via disse platforme, vil derfor kunne nyde de arbejdstagerrettigheder og sociale rettigheder, der følger med en status som "arbejdstager"*” (European Commission 2021).

Under overskriften *Algoritmisk styring* beskrives et ønske om at skabe gennemsigtighed omkring platformenes brug af algoritmer som styringsværktøj og et krav om at sikre menneskelig kontrol med algoritmerne. Det sidste forhold der fremhæves er ”*håndhævelse, gennemsigtighed og sporbarhed*” hvor det beskrives, at nationale myndigheder kan have svært ved at få adgang til oplysninger om, ”*hvor der udføres platformsarbejde og af hvem*” (European Commission 2021). Dette adresseres i

direktivforslaget ved en præcisering af, hvilke oplysninger der skal indberettes til nationale myndigheder.

Forud for præsentationen af direktivforslaget er arbejdsmarkedets parter, som det er bestemt af TFEU, blevet konsulteret (jf. TFEU art. 154). Arbejdstagersiden er repræsenteret ved the European Trade Union Condeferation (herefter ETUC), der er en sammenslutning af nationale hovedorganisationer i fagbevægelsen (ETUC u.å.). Arbejdsgiversiden repræsenteres af sammenslutningen af nationale arbejdsgiverorganisationer BusinessEurope. På arbejdstagersiden lægger ETUC vægt på, at de anser ”fejlklassifikation” af arbejdskraften som den største udfordring, da der er en sammenhæng mellem arbejdstagerstatus og social sikring (ETUC u.å.). BusinessEurope understreger, at regulering af området tager hensyn til væksten i platformøkonomien og beskriver, at de mener at man bør understøtte national lovgivning fremfor et fælles europæisk framework (BusinessEurope 2022).

I en dansk sammenhæng har man historisk set forholdt sig kritisk over for EU-regulering af arbejdsmarkedsforhold, der traditionelt set afgøres af arbejdsmarkedets parter inden for rammerne af den danske arbejdsmarkedsmodel (Borchorst et al. 2012). Men i spørgsmålet om platformarbejde forholder særligt fagbevægelsen sig anderledes positivt. Fagbevægelsens Hovedorganisation, FH, tilslutter sig, at der er behov for en europæisk løsning – dog med forbehold for nationale arbejdsmarkedsmodeller (Bilag 6). Men hvordan er man nået frem til denne forståelse? Hvilke grundlæggende idéer ligger bag denne position? Og hvordan harmonerer forsøget på at inkludere platformarbejde i den danske arbejdsmarkedsmodel gennem overenskomster og et ønske om et EU-direktiv om fænomenet?

Det vil jeg undersøge i dette speciale. Med udgangspunkt i Carol Bacchis diskursive policyanalysemodel vil jeg analysere de bagvedliggende problemforståelser, som kommer til udtryk i den danske fagbevægelse for på den måde at undersøge, hvordan kategoriseringen af problemstillingen er opstået. Dette for at kunne nå frem til en forståelse af de bagvedliggende spændinger og forskellige forståelser af ”problemet” platformarbejde, der har vist sig på både EU- og nationalt niveau.

Dette vil jeg gøre med udgangspunkt i følgende problemformulering og arbejdsspørgsmål:

Hvilke problemforståelser lægges der til grund for dansk fagbevægelses ønske om EU-regulering af platformsarbejde?

Arbejdsspørgsmål:

1. Hvilke forskellige problemforståelser kommer til udtryk på hhv. subnationalt, nationalt og europæisk niveau?
2. Hvilke konsekvenser har de danske problemforståelser for deres syn på løsninger af ”problemet”?
3. I hvilken udstrækning kan spørgsmålet om platformsarbejde anses som en atypisk case i forhold til dansk fagbevægelse?

Litteraturereview

Med det valgte genstandsfelt skriver jeg mig ind i en større forskningstradition om atypisk arbejde, prekarisering og platformøkonomi. Med dette litteraturereview vil jeg tegne et overblik over feltet samt hvordan dette speciale bidrager til området. Reviewet er struktureret således, at jeg starter med en kortlægning af de dele af forskningsfeltet, som ligger længst væk fra mit eget bidrag, for derefter at arbejde mig tættere på den del af feltet, mit speciale befinder sig inden for.

Den første del af forskningsfeltet jeg har kortlagt, er undersøgelser af arbejdsforholdene for platformsarbejdere. Der er tale om undersøgelser af enkelte platformsarbejders oplevelser, oplevelser på enkelte platforme eller inden for ét lands grænser. Det tæller blandt andet undersøgelser om tyske platformsvirksomheders kommunikationsveje (Gegenhuber, Ellmer & Scübbler 2020), danske unges platformsarbejders syn på platformene (Nielsen & Laursen 2020), platformsarbejders forhold til én specifik platform i et belgisk perspektiv (Franke & Pulignano 2021) og hvordan COVID-19-pandemien har påvirket ansættelsesvilkårene for platformsarbejdere i Polen (Muszyński et al. 2021).

Desuden findes der en række undersøgelser af algoritmisk ledelse på platforme (Waldkirch et al. 2021; Veen et al. 2020; Wood et al. 2019) og nogle mere individcentrerede undersøgelser af, hvordan den enkelte platformsarbejder oplever motivation for platformsarbejde (McDonald et al. 2020; Moore & Joyce 2019) og udfordringer i sit arbejde på platformene (Graham et al. 2020; Arcidiacono et al.

2020). Der er således tale om både et smallere perspektiv, end det jeg har lagt for mit speciale og også et, der i højere grad befinder sig på mikroniveau end min undersøgelse. Hvor mit udgangspunkt er et enkelt stykke EU-regulering, centrerer disse undersøgelser om kortlægning af arbejdsforhold.

Det næste og noget mere etablerede forskningsfelt jeg berør med mit valgte genstandsfelt omhandler atypisk arbejde og prekære ansættelsesformer. Som det vil fremgå af analysen er denne forskningstradition i høj grad rammesættende for de problemforståelser, jeg identificerer hos mine valgte aktører.

Feltet omkring prekære ansættelser og prekarisering af arbejdsmarkedet forbindes særligt med den britiske økonom Guy Standing, der med sin bog ”*The Precariat – the new dangerous class*” (2011) for alvor satte fokus på fænomenet. Heri beskriver han prekariatet som en heterogen gruppe af borgere, der er karakteriseret ud fra deres manglende tilknytning til arbejdsmarkedet (Standing 2011). Standing definerer gruppen ud fra en række usikkerheder blandt andet svag tilknytning til deres arbejdspladser og med mindre sikre ansættelser og færre rettigheder end resten af arbejdsstyrken (ibid.: 10). I Standings optik bør prekariatet anses som en *class-in-the-making*, og han beskriver gruppen som havende en klasses karakteristika (ibid.: 7f). I forhold til dette speciales genstandsfelt er Standings beskrivelser af prekariatet som en ny, farlig klasse yderligere relevant, idet han lægger vægt på de udfordringer, der opstår i organiseringen af og mulighederne for kollektiv handlen for prekært ansatte. Ifølge Standing er det ikke i prekariatets interesse at sikre deres rettigheder gennem kollektive aftaler (Standing 2014: 136). Dette fordi det ikke er realistisk for medlemmer af prekariatet at opnå disse rettigheder (ibid. 137).

I en dansk sammenhæng findes der flere undersøgelser, der går ud over den mere klassiske forståelse af, at prekært arbejde primært findes inden for fag med kortere eller ingen uddannelse. Disse undersøger omfanget af prekære ansættelser blandt akademikere, og de afledte effekter det har på deres selvforståelse (Gleerup et al. 2018; Jakobsen 2018). Derudover findes der semantiske analyser af, hvordan begreberne prekariat, prekarisering og prekariatet kan forstås og har udviklet sig over tid (Valestrand 2021).

Professor Steen Scheuer har bidraget med et toneangivende dansk perspektiv på fænomenet, som han beskriver som *atypisk beskæftigede* i modsætning til Standings prekariat (Scheuer 2017). Rent

definitions-mæssigt pointeres det, at termen *beskæftigede* er mere hensigtsmæssig end *ansatte*, i og med at det ikke er alle i denne gruppe, som har et reelt ansættelsesforhold. Hans karakteristik tager udgangspunkt i ansættelsesforhold og afgrænser gruppen af atypisk beskæftigede til at bestå af deltidsbeskæftigede, vikarer og soloselvstændige. Ifølge Scheuer bør der tages højde for, at gruppen af atypisk ansatte er heterogen, når det kommer til tilknytning til både arbejdsmarkedet og arbejdspladsen (ibid.: 12). Han beskriver, hvordan særligt de soloselvstændige afviger markant fra de ”normalt beskæftigede” (ibid.: 18, 89f). De soloselvstændige har, ifølge Scheuer, ringere og mere risikable vilkår end ”normal beskæftigede” på flere områder. Af disse kan nævnes løn under sygdom, pensionsopsparing, muligheder for jobudvikling og repræsentation via medlemskab i a-kasse eller fagforening (ibid. 89ff). Karakteristikken af denne gruppe på arbejdsmarkedet minder således om flere af de resterende i litteraturen.

En lignende sociologisk funderet karakteristik af prekariatet som gruppe findes i sociologierne Steven Vallas og Arne Kallebergs antologi (2018). Antologien bidrager med et overblik over litteratur, der undersøger betalt prekært arbejde, og heri defineres prekært arbejde som arbejde, der er usikkert og ustabil, mens de personer der udfører prekært arbejde defineres som nogle, der modtager færre overførselsindkomster og sociale ydelser og har mindre beskyttelse end det øvrige arbejdsmarked (ibid.: 1). I lighed med Standings forståelse af prekært arbejde beskrives det, at de afledte effekter af at arbejde prekært kan få indflydelse på både det omkringliggende arbejdsmarked og andre sfærer i den enkeltes liv. Her beskrives, i lighed med hos Standing, de organiseringsmæssige udfordringer, som prekært arbejde fører med sig.

Rubery et al. (2018) har ligeledes undersøgt, hvordan væksten i atypiske ansættelser har skabt et policymodsvær der både re- og dekomodificerer det generelle arbejdsmarked. De argumenterer, i et marxistisk perspektiv, for, at der er en tendens til, at ”standardansættelser” også gøres mere fleksible, således at prekære ansættelser reelt kan passe inden for rammerne af det ”almindelige” arbejdsmarked og dermed ikke bør anses som en særskilt del af arbejdsmarkedet. Dette felt er nærmere mit eget bidrag i det det undersøger kategoriseringen og spændingsfeltet mellem ”standardansættelser” og det øvrige arbejdsmarked. Forskellen til Rubery et al. er dels af videnskabsteoretisk karakter, hvor deres studie befinder sig inden for et marxistisk, og dermed strukturalistisk, paradigme er mit poststrukturalistisk. Og dels i afgrænsningen af undersøgelserne. Hvor Rubery et al. undersøger et tværsnit af europæiske landes nationale lovgivninger er genstanden for min undersøgelse regulering på EU-niveau.

En svensk undersøgelse af dette spændingsfelt peger på, at der findes en gråzone på det svenske arbejdsmarked imellem lønmodtagere og selvstændige (Thörnquist 2015). Her er en central pointe, at "gråzonen" giver plads til *falske selvstændige*, som er med til at underminere forståelsen af hvad en arbejdstager er. Der fremsættes videre en pointe om, at kategorien falske selvstændige opstår som konsekvens af en gråzone mellem underordnede eller afhængigt ansættelsesforhold og selvstændig. Denne artikel og begrebsliggørelsen af falske selvstændige er tæt på specialets undersøgelsesfelt. Men hvor Thörnquist undersøger fænomenet i sig selv, bidrager mit speciale med en forståelse af, hvordan denne begrebsliggørelse finder vej ind i den diskursive praksis i fagbevægelsen samt hvordan den influerer de problemforståelser, jeg identificerer gennem specialets empiriske analyse.

Den næste del af forskningsfeltet består af en lang række af både danske og internationale undersøgelser af platformsarbejde som fænomen og dets udbredelse og karakteristika. Funke & Picot (2021) bidrager til feltet med en undersøgelse af platformsekonomiens vækst og vilkår i forskellige europæiske lande. I denne sammenhæng undersøger Schor et al. (2020) ud fra en erkendelsesinteresse om at undersøge platformsarbejde som fænomen, gennem interviews med platformsarbejdere på tværs af flere platforme og finder en stor heterogenitet på tværs af de enkeltes oplevelser med platformene.

Med samme erkendelsesinteresse er Huwes et al.'s (2019) rapport, som er udarbejdet med støtte fra fagforeninger i flere lande med henblik på at afdække fænomenet platformsarbejde i 13 europæiske lande gennem surveydata ud fra et ønske om at kunne informere politik på området. Blandt konklusionerne er, at platformsarbejde, hverken analytisk eller empirisk, kan adskilles fra andre former for atypisk arbejde, hvorfor det ikke er muligt at definere en platformsarbejder. Disse bidrag til feltet centrerer sig i en vis udstrækning om samme flet som dette speciale. Jeg har ligeledes en interesse i at undersøge platformsarbejde som fænomen i en policy kontekst, dog med en meget konkret rammesætning i form af direktivforslaget af 9. december. Overlappet til det atypiske arbejdsmarked er dog, som det vil fremgå af analysen, også et vilkår i min undersøgelse. Min metodiske tilgang adskiller sig dog også markant med mit mixed methods forskningsdesign med dokumentanalyse og kvalitative interviews. I lighed med ovenstående studie peger Hipp et al. (2015) på, at platformsarbejde er et heterogent fænomen, både når det undersøges inden for et lands grænser og i sammenligninger mellem lande. Det konkluderes, at hverken forskelle i velfærdsstatsmodeller

eller prekariseringsteori kan forklare de store forskelle på karakteren og mængden af platformsarbejde landene imellem.

Der findes en række andre rapporter, der er udarbejdet med samme sigte - at informere og påvirke lovgivningsprocessen. Blandt andet kan Hauben et al.s (2020) komparative studie af platformsarbejde i EU fremhæves, samt De Stefano og Aloisis (2018) rapport til EU Kommissionen om omfanget af platformsarbejde i Europa og Urzì Brancati et al.s rapport (2019) med samme formål kan også nævnes i denne sammenhæng. I samme kategori findes rapporter, som er udarbejdet som led i eller forud for Kommissionens direktivforslag, herunder de Groen et al.s (2018) komparative studie af platformsarbejde i Europa, de Miguel et al.s (2021) studie udarbejdet til beskæftigelsesudvalget i Europa-Parlamentet, der med et case baseret, komparativt blik skitserer de forskellige definatoriske tilgange til et arbejdstagerbegreb inden for platformsarbejde i forskellige EU-lande, samt kortlægger de udfordringer, der er for platformsarbejdere i EU's medlemsstater.

Min undersøgelse udspringer af samme direktivforslag, som rapporterne har haft til formål at informere. Den grundlæggende forskel er erkendelsesinteressen og metodevalgene. Hvor de oven for beskrevne rapporter har haft til formål at informere og bidrage til policy dannelsen inden for EU's institutioner, er sigtet med mit bidrag at undersøge, hvordan denne policy ramme er blevet modtaget hos fagbevægelsen som aktør, som indirekte har kunnet påvirke policyprocessen. Med min teoretiske ramme og diskursanalyse har specialet desuden til formål at undersøge, hvordan de bagvedliggende idéer og problemforståelser har indvirkning på, hvordan forslaget læses og modtages.

Den sidste del af forskningsfeltet jeg har valgt at præsentere relaterer sig til fagbevægelsen og platformsarbejde og er således et skridt tættere på mit valgte genstandsfelt. Et overblik over feltet i en nordisk kontekst udfoldes blandt andet i Ilsøe, Jesnes & Hotvedts rapport fra 2020. Heri beskrives udviklingen i platformsarbejde i de nordiske lande, arbejdsmarkedets parters syn og reaktioner på fænomenet, platformsarbejde for højtuddannede og en undersøgelse af de første overenskomstaftaler for platformsvirksomheder, der er tegnet i hhv. Danmark og Norge. I rapporten fremhæves en række udfordringer med platformsarbejde i de nordiske lande. Blandt andet nævnes eksempelvis platformenes brug af soloselvstændige, selvstændiges ringe adgang til kollektive rettigheder, platformsvirksomhedernes positionering i forhold til øvrige virksomheder og beskatning af platformsarbejde – og virksomheder (Ilsøe, Jesnes & Hotvedt 2020). Rapporten indeholder desuden

nedslag i arbejdsmarkedets parters måder at forholde sig til digitale arbejdsplatforme på tværs af de nordiske lande. Rapporten er således tættere på specialets undersøgelsesfelt idet arbejdsmarkedets parters respons på udviklingen i platformsøkonomien og også de konkrete løsninger, de valgt i spørgsmål om platformsarbejde. Jeg vil derfor også drage paralleller hertil i specialets diskussion.

I et internationalt perspektiv undersøger Dorethy & Franca (2020), hvordan det rent juridisk set vil kunne lade sig gøre at tegne kollektive aftaler på platformsområdet og argumenterer for, at kollektive aftaler er den bedste måde at sikre platformsarbejdere vilkår. Et lignende studie har Rosin (2020) udført. Her undersøges det, om allerede gældende EU-lovgivning vil kunne bredes ud til platformsområdet med henblik på at sikre bedre arbejdsvilkår for dem, der udfører arbejde på platformene. Med disse forskningsbidrag er der dels et normativt udgangspunkt ud fra en forståelse af overenskomster som vejen til at sikre arbejdsvilkår. Derudover er en grundlæggende forskel mellem dette speciale og disse bidrag dog mit teoretiske framework og tilgangen til policyanalyse. Ved at arbejde inden for den politiske diskursteori har jeg, i modsætning til Ilsøe et al.'s rapport, ikke fokus på hvordan mine valgt aktører har ageret i henhold til platformsarbejde. Jeg er derimod interesseret i en kortlægning af *hvorfor* de foreslår de løsninger de gør med udgangspunkt i, hvordan de forstår platformsarbejde som grundlæggende problemstilling. I modsætning til Dorethy & Franca er min interesse ikke undersøgelsen af, hvordan det vil være praktisk muligt at tegne overenskomster for personer der udfører platformsarbejde, men derimod *i hvilken udstrækning*, og hvorfor, det er noget, mine valgte aktører anser som en løsning. Specialets bidrag er dermed en anden forståelse af de bagvedliggende mekanismer, som har indflydelse på, hvordan policy bliver formet ud fra de problemforståelser, der er udgangspunktet.

2. Teori

I dette kapitel vil jeg udfolde specialets teoretiske udgangspunkt, samt hvordan de valgte teorier spiller sammen og den indflydelse mine teoretiske valg har på det følgende analysekapitel. Jeg lægger ud med en redegørelse for politisk diskursteori, for derefter at gå ned i diskursiv institutionalisme, som udgør den ene del af mit teoretiske framework, for derefter at gå i dybden med Carol Bacchis WPR-tilgang, som er det primære teoretiske grundlag for dette speciale. Afslutningsvist beskriver jeg de indviklinger det teoretiske frameworks foucauldianske inspiration har for de konklusioner, jeg kan drage.

Politisk diskursteori som framework

Det teoretiske udgangspunkt for dette speciale er politisk diskursteori, som primært er repræsenteret ved Carol Bacchis WPR-policyanalysemodel (*What's the Problem Represented to be*). Med valget af denne teoriramme skriver jeg mig ind i en videnskabelig og teoretisk tradition, hvor diskurser og de bagvedliggende idéer de udtrykker er genstand for analyser af politik og politisk praksis. Målet for mit analysearbejde bliver således at undersøge og udfordre de "sandheder" og problemforståelser, som aktørerne i min udvalgte case præsenterer (Hansen 2012: 233). De undersøgte fænomener og kategorier vil i denne forståelse altid været diskursivt konstruerede, og analysearbejdet har således til formål at skabe forståelse for, hvordan disse diskurser er opstået (ibid.: 233, 238).

Der findes flere teoretiske udgangspunkter inden for denne ramme blandt andet er Chantall Mouffe og Ernesto Laclau klare repræsentanter for denne måde at tilgå diskurser i politik, og det samme gælder for den franske filosof Michel Foucault, som er en stor del af Bacchis teoretiske inspiration (Glynos et al. 2009: 7). Bredt set kan diskurser inden for dette teoretiske framework ses som en "fælles måde at anskue verden på, der gør det muligt for dem der deler dem at fortolke og sammensætte information til fortællinger" (ibid.: 8). Diskurserne udspringer af en række antagelser, fordomme og sammenhænge, der udgør grundlaget for at kunne analysere et givent element eller en problemstilling. Blandt grundforståelserne inden for denne teoretiske skole hører også forståelsen af sproget som noget der indeholder meningsfulde strukturer (ibid.).

Denne teoretiske tilgang udspringer af en problemdreven ontologisk tilgang til spørgsmålet om, hvordan diskurser og politisk diskursiv praksis bedst undersøges (Glynos 2009: 9). Det medfører også, at de policyproblemer der undersøges anses for at være konstruerede som et problem. Denne

forståelse af problemer udspringer fra Foucaults syn på problematiseringspraksis, og den går igen hos Bacchi, hvorfor det uddybes nærmere med udgangspunkt i hendes konkrete forståelse. Formålet med denne type af analyser er at kortlægge de formål, betingelser og ontologiske antagelser, der gør det muligt at problematisere et policyproblem på en bestemt måde (ibid.).

Diskursiv institutionalisme

En undergren af den politiske diskursanalyse er diskursiv institutionalisme (herefter DI). DI hører til blandt nyinstitutionalisterne sammen med rational choice institutionalisme, historisk institutionalisme og sociologisk institutionalisme (Cairney 2020: 76f; Schmidt 2008). Inden for DI anses institutioner som både reelle strukturer, men også som konstruktioner der udspringer af diskurser. Inden for denne tænkning er det derfor muligt at forklare, hvordan institutioner er skabt, samtidigt med at den diskursive praksis, som aktørerne bidrager til, enten kan være med til at bibeholde eller ændre eksisterende institutioner (Schmidt 2008: 302).

Fokusset for en undersøgelse inden for DI er at kortlægge og undersøge idéer og diskursers rolle i politik og policydannelse. Diskurser betragtes inden for denne tænkning som interaktive processer, hvori det er muligt at give udtryk for konkrete idéer, men konteksten for de idéer der formuleres inkluderes også i diskursbegrebet (Schmidt 2008: 305). Analysen af diskurser er dermed også nødt til at forholde sig til både aktører, der bidrager til en bestemt diskurs, og de rammer diskurserne udtrykkes inden for. På den måde anses diskurser både som strukturer, der gør det muligt at udtrykke konkrete idéer, men også en proces hvor aktører kan påvirke den diskursive praksis og dermed også bidrage til at udvikle strukturerne (ibid.: 309).

Inden for DI lægges der desuden stor vægt på idéer og deres indflydelse på diskurser (Schmidt 2008: 306). Der skelnes mellem to typer af idéer; kognitive og normative. De kognitive idéer beskriver hvad et problem er, samt hvad der kan gøres ved det og findes i guidelines og beskrivelser af politisk handel. De kognitive idéer ses desuden som et udtryk for retfærdiggørelse af en specifik politisk handlemåde (ibid.). De præsenterer en løsning på et problem, indikerer hvordan problemet defineres, og gennem hvilke metoder det kan løses, samt hvordan både problemforståelsen og løsningsforslagene er knyttet til gældende normer og principper i samfundet.

De normative idéer binder derimod værdi til politiske handlinger og legitimerer policyforslag ved at binde dem sammen med passendehedslogikker i samfundet (ibid. 307). Normative idéer kan derfor analyseres ud fra, hvordan policies passer til idéerne i det omkringliggende samfund, samt hvordan både policy forståelser og løsningsforslag er i overensstemmelse med principper og normer i samfundet.

Carol Bacchis WPR-policy analysemodel

Med udgangspunkt i de to ovenstående forståelser af diskursiv praksis og deres indvirkninger på både analysen af og udviklingen af policy har jeg valgt den australske politolog Carol Bacchis tilgang til policyanalyse som mit primære teoretiske framework. Der er en række overlap i de grundlæggende forståelser mellem de tre teoretiske grene, som dette speciale trækker på. Disse redegør jeg nærmere for i det næste afsnit Teoriernes samspil og forskningskriterier. Udgangspunktet for Bacchis poststrukturalistiske tilgang til policy analyse er at undersøge, hvordan et givent ”problem” præsenteres.

Bacchis tilgang til undersøgelsen af policyudspil- og spørgsmål adskiller sig markant fra de fleste andre tilgange til policyanalyse. Det er grundlæggende for anvendelsen af Bacchis teoriapparat, at hun arbejder inden for en poststrukturalistisk ramme, hvorfor ting ikke blot er men skabes (Bacchi & Goodwin 2016: 14). Bacchis forståelse af politik og de dertilhørende processer er, at politiske udspil ikke adresserer eksogent givne problemer, men derimod producerer problemer netop ved at adressere dem som ”problemer” (Bacchi 2009: 1; Bacchi 2015: 131). Dermed menes, at ved foreslå regulering af et givent område er aktørerne med til at definere det som et område, der har behov for regulering. Ifølge Bacchi kan man ved at undersøge en policy se, hvordan det bagvedliggende ”problem” anskues (Bacchi 2009: 1). Analysemodellen bliver dermed vejen til at undersøge ”*how governing takes place*” (Bacchi & Goodwin 2016: 3). Fordi både ”problemer” og ”ting” konstrueres, kan de også dekonstrueres, hvilket er en del af sigtet for en WPR-analyse (ibid. 4).

Præmissen for WPR-tilgangen er, at man ved at undersøge hvordan ”problemer” fremstilles får mulighed for at finde frem til de underliggende antagelser, der fører til netop dette policyforslag (Bacchi & Goodwin 2016: 6). Bacchi beskriver desuden, at måden hvorpå et ”problem” er repræsenteret er vigtigt, idet problemrepræsentationen har implikationer for, hvordan der tænkes om ”problemet” (Bacchi 2009: 1). Derfor foreslår hun, at man i analysen af policyforslag arbejder sig

baglæns fra selve forslaget, eller fremstillingen af en politisk position, og undersøger de bagvedliggende forståelser, som forslaget støtter sig op af. Det er centralt at stille spørgsmål til de underliggende præmisser, som forslaget bygger på og viser deres forhistorie, samt deres underliggende implikationer (Bacchi & Goodwin 2016: 16). En WPR-analyse har dermed til formål at finde frem til de underliggende konceptuelle logikker for en bestemt problemrepræsentation.

Selve analysetilgangen er en sekspunktsmodel, der består af seks forskellige spørgsmål;

1. Hvad er problemet repræsenteret som i den specifikke politik
  2. Hvilke forhåndsantagelser findes om repræsentationen af problemet?
  3. Hvordan er repræsentationen af problemet skabt?
  4. Hvad er uproblematiske ved repræsentationen af problemet?
  5. Hvilke effekter producerer repræsentationen af problemet?
  6. Hvordan/hvor er repræsentationen af problemet blevet produceret og skabt? Hvordan kan man stille spørgsmål til det eller bryde med det?
- (Bacchi 2009: 2)

Disse spørgsmål stilles i henhold til det givne ”policyproblem” og repræsentationen af det i form af eksempelvis et policydokument. Formålet med det første spørgsmål er at afdække, hvordan et ”problem” fremstilles i det konkrete policyforslag. Andet spørgsmål bidrager med en forståelse af de underliggende forståelser, som er indlejrede i problemforståelsen, og som den trækker på og tager for givet. Med dette spørgsmål søger man at kortlægge eksempelvis de dybereliggende kulturelle værdier, som policyforslaget repræsenterer og spørgsmålet læner sig op ad Foucaults arkæologi-metode (Bacchi 2009: 5). Der er flere redskaber der kan bruges til at finde frem til disse antagelser. Ved at finde frem til centrale dikotomier i et policyforslag bliver det muligt at se, om den ene del af et begrebspar eksempelvis tillægges større værdi end en anden, og dermed åbnes der op for kortlægningen af de bagvedliggende antagelser, som forslaget bygger på. Derudover peger Bacchi på vigtigheden af at identificere hovedbegreber og i at undersøge de kategorier, der indgår i policyen (ibid.: 9).

Spørgsmål 3 har til formål at undersøge, hvordan den problemrepræsentation, som de to foregående spørgsmål har kortlagt, er blevet skabt. Dette spørgsmål trækker på Foucaults genealogi og har dermed til formål at undersøge de historiske processer der har ledt til, at netop denne problemforståelse er opstået. Det 4. spørgsmål har til formål at undersøge grænserne for det problematiserede ved at se nærmere på, hvad der *ikke* problematiseres og de ”tavsheder” problemrepræsentationen efterlader. Denne del af undersøgelsen er, sammen med det 5. spørgsmål, den kritiske del af en WPR-analyse. Spørgsmål 5 omhandler de effekter, der produceres af policyforslaget og dets bagvedliggende problemforståelse. Bacchi skeler mellem tre forskellige effekter; diskursive effekter der begrænser måden der kan tænkes på, subjektifikation der påvirker, hvordan man ser på sig selv og andre, samt levede effekter som får direkte konsekvenser for individets levede liv (Bacchi 2009: 15). Det 6. og sidste spørgsmål i WPR-tilgangen har til formål at skabe opmærksomhed omkring de praksisser og processer, der har gjort det muligt for netop de undersøgte problemrepræsentationer at blive dominerende.

Det er desuden centralt for metoden, at ikke alle trinnene nødvendigvis er lige relevante i en konkret analysesituation. Derfor kan analysemodellen tilpasses til den enkelte analyse. Mit analysearbejde læner sig i høj grad op ad teoriens grundlæggende tanke og er inspireret heraf. Men da dette speciales analyse i højere grad er empirisk funderet, anvendes Bacchis framework nærmere som en rammesætning. Jeg vil gå dybere ned i min tilpasning af Bacchis model i kapitlet *Analysestrategi*.

Bacchis foucaultianske inspiration

En af Bacchis primære teoretiske inspirationskilder er som nævnt Foucault. Som beskrevet i afsnittene oven for trækker WPR-metoden aktivt på flere af Foucaults metodiske greb, herunder genealogi og arkæologi. Dette teoretiske ståsted har indflydelse på analysearbejdet og den vidensproduktion, det afføder.

Bacchis egen præsentation af Foucaults genealogi er, at den er en beskrivelse af diskontinuiteter med henblik på at åbne øjnene for, hvordan de ting der tages for givet i nutiden er formet af fortiden (Bacchi & Goodwin 2016: 46). Metoden har ligeledes til formål at vise, hvordan nuværende praksisser er fremkommet og hvordan tidligere praksisser påvirker nutidige (Hansen 2012: 248).

Foucaults arkæologi, som også har influeret WPR-metoden, har til formål at gøre opmærksom på indlejrede og udforskede måder at tænke og handle på, som viser sig i nutidige praksisser (Bacchi & Goodwin 2016: 46). Det er desuden et grundlæggende udgangspunkt for den arkæologiske metode at understrege, at der i videnskaben ikke findes én universel sandhed eller diskurs, men at der derimod er en mangfoldighed af sandheder og strukturer (Hansen 2012: 243). I dette speciale vil jeg ikke til fulde udføre en egentlig genealogisk undersøgelse eller arkæologi i traditionel Foucault forstand. Jeg vil dermed overvejende have fokus på de forskelle og diskontinuiteter der er mellem mine valgte aktører og i mindre grad i et historisk perspektiv.

Valget af en teoretisk ramme der både befinder sig inden for poststrukturalismen og trækker på Foucault har nogle implikationer for, hvilken viden dette speciale kan bidrage med. Det er desuden rammesættende for, hvordan man kan se god forskningspraksis. Det udfoldes i det følgende afsnit.

Teoriernes samspil og forskningskriterier

Mine valgte teorier udspringer alle sammen af en forståelse af policymaking som en form for problematiseringspraksis. Der er dermed en række fællestræk og overensstemmelser i deres grundantagelser, som gør det lettere at anvende dem sammen som teoretisk fundament for den følgende empiriske analyse. Blandt de fælles forståelser er, at diskurserne, som er udgangspunktet for analysearbejdet, udspringer af strukturer. Der er ligeledes en forståelse af, at aktørerne inden for de strukturelle rammer har mulighed for at stille sig på afstand af strukturer og diskurser, hvilket muliggør denne type af analyser. Videre er der konsensus om, at diskurserne ikke opstår i et vakuum, hvorfor de kontekster de opstår i også skal undersøges. Valget af DI som supplement til Bacchis WPR-metode åbner op for en anden analysedimension i form af analysen af idéernes indflydelse på diskursiv praksis. Dermed er det muligt i højere grad at undersøge de rammer, som aktørerne kommunikerer inden for, samt deres egen rolle i skabelse af de diskursive rammer. Diskursiv institutionalisme bidrager dermed med et andet blik på aktørernes agens og rolle i den diskursive praksis.

Med valget af diskursiv policyanalyse som teoretisk ramme følger der en række ontologiske og epistemologiske antagelser. En kritik der ofte rejses af denne teoretiske skole er, at antagelsen om at alt er diskursivt betinget, kan gøre det svært at bedømme hvilke diskurser, der er "sande" (Hansen

2012: 270). Med denne tilgang kan det desuden være svært at anvende de klassiske forskningskriterier.

For at sikre konsistent og god forskningspraksis arbejder jeg i både min vidensproduktion ud fra Hansen & Triantafyllous (2022) metodologiske refleksioner i forhold til validitet og reliabilitet i Foucaultinspirerede analyser. I deres artikel fremsætter de, med udgangspunkt i Foucaults eget arbejde, fire idealer, som denne type af analyser bør leve op til; nysgerrighed, nominalisme, konceptuel grounding og eksemplaritet (ibid.: 4). Nysgerrighed relaterer til undersøgelsesdesign og empiriindsamling, nominalisme til fortolkning af empiren, konceptuel grounding til teoretisering eller konceptualisering, og eksemplaritet til omfanget af de konklusioner der drages.

De første tre kriterier relaterer sig overvejende til den interne validitet, mens eksemplaritet sammenkædes med eksternt validitet. Undersøgelsens reliabilitet afhænger af alle fire koncepter.

Disse metodologiske refleksioner har haft indflydelse på specialets udformning, og de metodiske valg jeg har truffet. Udarbejdelsen af interviewguides og indsamling af empiri har det været drevet af en nysgerrighed i forhold til et ønske om at afdække de enkelte aktørers forståelser og syn på platformsarbejde som fænomen. Det har blandt andet ført til mange åbne spørgsmål, hvor jeg har forsøgt at undgå klar stillingtagen og forudindtaget, men i stedet er gået åbent eksplorativt til værks.

I analysearbejdet har refleksionerne om nominalisme medvirket til, at jeg har bestræbt mig på at analysere de ytringer og positioner, der kommer til udtryk i både interviews og høringssvar uden at forholde mig normativt til dem. Derudover indebærer princippet en kritisk stillingtagen til, om ytringerne er bredt repræsenteret i materialet, samt hvorvidt min egen analyse og fremstilling er tro overfor det empiriske materiale uden at tillægge dem skjulte dagsordner eller lignende.

I analysen og fremstillingen af min indsamlede empiri har jeg efterstræbt konceptuel grounding ved at sikre, at de grundlæggende koncepter og begreber for min analyse, blandt andet atypisk – og platformsarbejde er konsistent i forhold til den generelle samfundsmæssige forståelse af begreberne. Dette er særligt gjort gennem specialets litteraturstudie, hvor jeg har afsøgt det forskningsfelt, jeg skriver mig ind i, og den brug af specialets centrale begreber der findes her.

Slutteligt efterstræber jeg eksemplaritet i arbejdet henimod at kunne drage konklusioner. Det vil sige, at jeg i hele processen arbejder henimod at kunne bidrage med eksemplarisk viden på forskningsområdet om platformsarbejde og dansk fagbevægelse. Denne ambition skinner særligt igennem i min udvælgelse af den danske fagbevægelse som ekstrem case for dermed at belyse en atypisk position i det større billede.

3. Metodologi

I dette kapitel beskrives den fremgangsmåde og de overvejelser der er gået forud for empiriindsamling, og som har præget den efterfølgende bearbejdning. Her beskrives til-og fravalg, samt den valgte metodes begrænsninger og indvirkninger på den følgende analyse.

Metode

Det metodiske udgangspunkt for dette speciale er kvalitativt. Dette er valgt ud fra et ønske om at opnå en dybdegående indsigt i de forståelser, der er indenfor dansk og europæisk fagbevægelse i spørgsmålet om platformsarbejde. For at opnå indsigt i disse problemforståelser har jeg udvalgt centrale aktører for derigennem at få indsigt i deres bagvedliggende forståelser af problemstillingen.

Empirigrundlaget udgøres af to dele; dels positionspapirer og høringssvar fra den danske hovedorganisation FH og fra den europæiske fagbevægelsessammenslutning ETUC. Disse behandles med dokumentanalyse. Analysen af høringssvarene suppleres af kvalitative enkeltinterviews med udvalgte repræsentanter fra hhv. danske fagforeninger, FH, og ETUC. Transskriptioner af disse interviews behandles ligeledes med dokumentanalyse. Dette med udgangspunkt i Bacchi og Bohams tilgang til poststrukturalistisk interviewanalyse, der gør det muligt at anse transskriptioner som tekst (Bacchi & Goodwin 2016: 115).

Casevalg og afgrænsninger af undersøgelsens genstandsfelt

Som det fremgår af litteraturreviewet er feltet, som dette speciale skriver sig ind i både bredt og mangefacetteret. Jeg har derfor taget en række afgrænsende valg i forhold til undersøgelsens genstandsfelt og den valgte case. Den første afgrænsning går på, at jeg udelukkende undersøger én del af de prekære – og atypiske arbejdsmarked nemlig platformsarbejde. Dette valg er truffet i valget af at undersøge EU-Kommissionens direktivforslag om platformsarbejde. Dermed undersøger jeg én del af det atypiske arbejdsmarked, selvom en *fuldstændig* afgrænsning er svær at foretage, hvilket også vil fremgå af den følgende analyse.

Jeg afgrænser mig desuden fra at undersøge det andet stykke regulering, som Kommissionen lancerede sideløbende med direktivforslaget, nemlig den revision af konkurrenceregler, der kan gøre det muligt for soloselvstændige at indgå i kollektive aftaler (European Commission 2021). Selvom

der er overlap i området for de to stykker regulering, er der rent praktisk stor forskel på, hvorledes lovgivningsprocessen foregår. For direktivforslag gælder det, at arbejdsmarkedets parter skal høres i spørgsmål om regulering af arbejdsmarkedsforhold jf. TFEU. Da konkurrenceregelsrevisionen derimod er retningslinjer, høres arbejdsmarkedets parter ikke formelt (jf. TFEU art. 154). For at kunne bruge Kommissionens officielle høringer som indgangsvinkel, og for at undgå misforståelser i det analytiske arbejde, har jeg derfor valgt at afgrænse mig fra at inddrage konkurrenceregelsrevisionen i specialet.

På baggrund af disse valg og afgrænsninger i genstandsfeltet, har jeg udvalgt dansk fagbevægelse som case inspireret af Bent Flyvbjergs (2010) inddeling i casetyper. Valget af at undersøge dansk fagbevægelses forståelse af platformsarbejde vil inden for denne forståelse kunne anses som ekstrem eller atypisk caseudvælgelse (ibid.: 475). Med det udgangspunkt udvælges en case, som er usædvanlig ud fra flere parametre.

Valget af denne case udspringer overvejende af viden, jeg har opnået gennem et praktikophold på 3F's Bruxelleskontor i efteråret 2021. Herigennem fik jeg et indblik i og en forståelse for den danske fagbevægelses forståelse af spørgsmål om platformsarbejde. I specialets diskussion er det centrale spørgsmål, som diskuteres, i hvilken udstrækning direktivforslaget om platformsarbejde og dets genstandsfelt kan anses som et nybrud for dansk fagbevægelse.

Fagbevægelsen om case

Da udgangspunktet for min undersøgelse er Kommissionens fremsættelse af et direktivforslag på arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedets parter, jf. TFEU art. 154, som nævnt er høringsberettigede i disse spørgsmål, er netop disse hørings svar en oplagt indgangsvinkel til undersøgelsen af, hvordan man i europæisk fagbevægelse anser denne problemstilling.

På arbejdstagersiden er ETUC den høringsberettigede part, hvorfor jeg har inkluderet dem som repræsentant for det europæiske niveau. ETUC er en samling af 92 europæiske hovedorganisationer samt 10 europæiske sammenslutninger af fagforeninger (ETUC u.åa; ETUC u.åb).

Inden for den danske fagbevægelse har jeg valgt at fokusere på forbund, der hører til under FH. Dette har flere årsager. Dels er FH sammen med Akademikerne de danske medlemmer af ETUC, hvorfor

FH har gjort deres position klar inden ETUC indgav deres høringssvar til Kommissionen. Da Akademikerne har valgt ikke at sende et positionspapir til ETUC i forbindelse med høringen, anser jeg FH's positionspapir som repræsentation af dansk fagbevægelses position i dette spørgsmål. Derudover er FH valgt ud fra deres engagement i spørgsmålet om platformsarbejde, hvilket blandt andet har manifesteret sig i deres positionspapir til ETUC, og dels ud fra mit eget kendskab til organisationen og særligt deres medlemsorganisationer. Jeg har desuden valgt at undersøge den danske position nærmere ved også at inddrage tre nationale fagforbund, som alle er medlemmer af FH (FH u.å.). Det drejer sig om FOA, HK og 3F.

Disse tre forbund er ligeledes valgt ud fra et tidligere kendskab til organisationerne og deres positioner, samt deres medlemmers karakter. Disse forbund organiserer personer inden for brancher, hvor der er en fremkomst af platformsvirksomheder, hvilket afspejler sig i deres generelle engagement i spørgsmålet.

3F er Danmarks største fagforening og organiserer både faglærte og ufaglærte arbejdere, blandt andet inden for transportbranchen, bygge og anlæg og industrien (3F u.å.). HK organiserer både faglærte og ufaglærte på det såkaldte "HK-område". Disse er overvejende kontor – og IT-personale, butiksmedarbejdere og laboratorie – og miljøpersonale (HK u.å.). FOA organiserer primært offentligt ansatte inden for social – og sundhedssektoren, pædagogisk arbejde og servicesektoren (FOA u.å.). Målt på medlemstal er disse de tre største fagforbund i Danmark, hvilket, sammen med de brancher de organiserer arbejdstagere inden for, er årsagen til, at jeg har netop disse tre forbund under FH.

Valg af empirisk grundlag

I det følgende afsnit beskrives de tanker, der er gået forud for valget af specialets empiriske grundlag.

Dokumenter som delement

Med Bacchis policyanalysemodel og den diskursive institutionalisme som mit teoretiske fundament er det oplagt at undersøge policydokumenter, der giver adgang til de positioner, aktørerne præsenterer i forhold til dette policyspørgsmål. De valgte dokumenter udgør således én del af den diskursive praksis jeg undersøger. Ved at inkludere dokumenter fra både europæisk niveau, ETUC, og dansk, FH har jeg mulighed for at undersøge, hvilke idéer der "går tabt" imellem de forskellige niveauer af

medlemsorganisationer samt for at få indblik i, hvorledes den danske position adskiller sig fra det brede, europæiske kompromis, som kommer til udtryk i ETUC's høringssvar.

FH har dog kun indsendt et positionspapir i forbindelse med anden høring og dokumenter fra hovedorganisationsniveauet i Danmark er dermed relativt begrænset. Af den årsag, og for at kunne tilføje et analyseniveau med udvalgte medlemsorganisationer af FH, har jeg valgt at supplere med interviews. Dette er ligeledes valgt grundet min indsigt i feltet, som jeg har opnået igennem mit tidligere beskrevne praktikophold. Dette er valgt ud fra et ønske om at få et bedre indblik i problemforståelserne ved at få adgang til indsigt i de interne drøftelser og processer i forbindelse med fastlæggningen af de enkelte organisationers officielle positioner i spørgsmålet om platformsarbejde. Da der kun i mindre omfang findes mødereferater, er interviews en oplagt metode til at tilgå denne viden. Mit undersøgelsesdesign er således et mixed methods design med to kvalitative komponenter. Dette uddybes under afsnittet *Behandling af empiri og forskningsdesign*.

Indsamling af empiri

I de følgende afsnit beskriver jeg fremgangsmåden for indsamling af både dokumenterne til dokumentanalysen og i særdeleshed de processer, der er gået forud for afholdelsen af de fem kvalitative, semistrukturerede interviews.

Fremgangsmåde for dokumentudvælgelse

De valgte dokumenter er indgivet af hhv. ETUC til EU Kommissionen og af FH til ETUC. Fremgangsmåden for at indsamle disse dokumenter har været gennem Kommissionens officielle høringsportal, HaveYourSay og gennem mit netværk, da ikke alle dokumenter er offentligt tilgængelige. Der er dermed tale om en blanding af primære dokumenter, der overvejende er delt med en afgrænset aktørgruppe, og sekundære dokumenter, som er tilgængelige for alle, der måttet have interesse i dem (Kelstrup & Lynggaard 2019: 165). For alle dokumenterne gælder det, at de er produceret med et bestemt formål, og at produktionen af dem er sket på baggrund af en konkret begivenhed. I dette tilfælde høringerne af arbejdsmarkedets parter i forbindelse med Kommissionens direktivforslag.

Kvalitative, semistrukturerede interviews

For at få en mere dybdegående indsigt i de problemforståelser, der findes i de valgte organisationer, har jeg valgt at afholde interviews med repræsentanter fra hver af fagforeningerne. Udgangspunktet for både afholdelsen og analysen af interviews er, med udgangspunkt i Bacchi & Bonhams forståelse af interviewanalyse inden for poststrukturalismen, at interviewet, i lighed med al anden videns praksis, altid vil være politisk (Bacchi & Goodwin 2016: 114). For at opnå adgang til denne viden har jeg valgt at gennemføre fem semistrukturerede interviews. I de følgende afsnit beskrives processen forud for, under og efter afholdelsen af disse interviews.

Valg af informanter til interviews

I udvælgelsen af informanter til interviews har det været vigtigt at få indblik i dels sup-, supra- og nationale processer i fagbevægelsen i spørgsmålet om platformsarbejde. Alle informanter er udvalgt på baggrund af deres viden om og forståelse for processerne der er gået forud for de nationale hovedorganisationers høringssvar til ETUC. De danske informanter er dels udvalgt på baggrund af deres deltagelse i arbejdsgrupper i FH, således at de både har indsigt i, hvordan arbejdet med platformsarbejde er i den fagforening de arbejder for og på et nationalt niveau i FH-regi.

Det er fælles for alle informanter, at de befinder sig på embedsværksniveau. Jeg har bevidst fravalgt det politisk valgte niveau i fagbevægelsen ud fra det ræsonnement, at de i mindre grad deltager i arbejdsgrupper, og de konkrete processer i udarbejdelsen af policy-papirer- og positioner.

Præsentation af informanter

Ignacio Doreste er advisor hos ETUC blandt andet indenfor områderne non-standard work og platformsøkonomien. Doreste er rådgiver for generalsekretær Ludovic Voet, som er den politisk ansvarlige for platformsområdet i ETUC.

Lotte Dickow Schmidth er advokat i FH, hvor hun blandt andet har det ansvar for atypiske ansatte og platformsøkonomi. Hun har desuden faciliteret FH's arbejdsgruppe om atypisk arbejde.

Bent Graversen er konsulent hos FOA, hvor han blandt andet har hovedansvaret for det atypiske arbejdsområde herunder også platformsarbejde.

Nille Aabye er konsulent hos HK, hvor hun blandt andet er ansvarlig for deres arbejde med platformsdirektivet.

Torben Bechsgaard er konsulent hos 3F, hvor han blandt andet deltog i interne og eksterne arbejdsgrupper om både atypisk beskæftigede og platformsarbejde.

Udformning af interviewguides

Alle interviews er afholdt som semistrukturerede interviews, og de udarbejdede interviewguides har dermed fungeret som en rettesnor i afholdelsen, men med mulighed for at afvige fra de nedskrevne spørgsmålsformuleringer eller rækkefølge (Tanggaard & Brinkmann: 38). Spørgsmålene er en blanding af åbne, lukkede, sondrende, opfølgende og specificerende spørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2015: 189-191). Med Hansen og Triantafillous refleksioner over forskningspraksis i baghovedet har særligt de åbne spørgsmål fyldt i interviewguidene.

Jeg har udformet særskilte interviewguides til hver type af interview, således at der har været en interviewguide til det europæiske niveau, en til FH og én til de nationale forbund (se Bilag 1). Fælles for de tre interviewguides er, at de er inddelt i temablokke. Temablokkene går igen i alle interviewguidene, men er vægtet forskelligt alt efter, hvilken informant og organisation der var udgangspunktet. Temablokken om forståelse og kategorisering af platformsarbejde og platformsarbejdere fylder eksempelvis mindre i interviewguiden til ETUC end i de resterende interviewguides.

For at kunne foretage konkrete nedslag i, spørge uddybende ind til og udfordre den enkelte organisations positioner på spørgsmålet har jeg taget udgangspunkt i interne skrivelser f.eks. udkast til høringssvar eller positionspapirer. Dette er i flere af interviewguidene suppleret spørgsmål til andre aktørers positioner. Dette ud fra et ønske om at få informanterne til at forholde sig til forskellene i deres egne definitioner set i forhold til andre aktørers, og dermed få indsigt i forskelle og ligheder mellem de forskellige problemforståelser.

Da de udvalgte informanter kan siges at være eksperter på deres felt, klassificeres de seks interviews som eliteinterviews (Harrits et al. 2012: 150; Kvale & Brinkmann, 2015: 200). Det har både en indflydelse på selve interviewsituationen og på udformningen af interviewguides. I forhold til

spørgsmålenes karakter i interviewguidene er det i højere grad end ellers muligt at stille spørgsmål med fagtermer og det er muligt at stille spørgsmål af mere teknisk karakter. I selve afholdelse situationen bør man være opmærksom på, at respondenter i et eliteinterview kan være vant til at deltage i interview, hvorfor det ulige magtforhold, der kan opstå i "almindelige" interviewsituationer kan forsvinde (Kvale & Brinkmann 2015: 200).

Afholdelse af interviews

Størstedelen af interviewene er afholdt online, dels fordi én af informanterne befandt sig i Bruxelles og dels på baggrund af ønske fra informanter. To af interviewene, med repræsentanterne fra hhv. 3F og FH, er afholdt i deres respektive forbundshuse. Det at afholde interviews online fremfor fysisk kan have konsekvenser idet det kropssprog, der ellers kan være med til at styre et semistruktureret interview ikke i samme grad kan være styrende (Lobe et al., 2020: 2). Dermed stilles der større krav til afvikling, hvorfor jeg har lagt et stort arbejde i at udforme interviewguides, der har haft til formål at sikre en ensartet facilitering, uanset om interviewene er afholdt fysisk eller online. Jeg er dog bevidst om, at nogle facetter kan forsvinde med afholdelse af onlineinterviews.

De afholdte interviews er ydermere af forskellig varighed. Dette har flere årsager. For interviewene med repræsentanterne fra de danske forbund og FH gjaldt det, at der var sat samme tidsramme af. I enkelte tilfælde havde informanterne mere tid, end den tid der var sat af til interviewet, og i et enkelt tilfælde blev interviewet i sidste øjeblik forkortet markant grundet ydre omstændigheder. Der er derfor forskel på, hvor dybdegående dele af interviewguiden er blevet udfoldet.

For interviewet med Ignacio Dorestes vedkommende afviger interviewguidens karakter og omfang fra de andre, som beskrevet i afsnittet ovenfor. Derfor var interviewet også kortere end de resterende.

Behandling af empiri og forskningsdesign

I de følgende afsnit vil jeg præsentere den fremgangsmåde, jeg har anvendt i behandlingen af min indsamlede empiri, samt det forskningsdesign jeg anvender.

Mixed methods design

Med valget om at inkludere to typer af empirisk materiale; dokumenter og interviewdata er mit forskningsdesign et mixed methods design. Oftest associeres mixed methods forskningsdesigns med

kombinationen af kvalitative og kvantitative elementer. Det er dog muligt at kombinere to kvalitative elementer, som det er tilfældet i dette speciale (Morse & Neihaus 2016). Ifølge Morse og Neihaus' bør de to kvalitative elementer i denne type af forskningsdesigns ikke vægtes ligeligt, men derimod er det mest hensigtsmæssigt, hvis den ene af de to datakilder er den bærende i analysearbejdet. I dette speciale er de kvalitative semistrukturerede interviews det primære empiriske grundlag, mens dokumenterne har en mere supplerende karakter på de danske analyseniveauer.

Dokumentanalyse

I analysearbejdet anskues dokumenter ud fra Peter Triantafillous opdeling, som eksempler på praksisser og dermed som handlinger, i modsætning til som neutrale medier, der kan fortælle noget om hvordan virkeligheden ser ud (Triantafillou 2019: 147, 150f). Dokumenterne anskues således som dokumentation for en praksis, der kan være med til at forme den måde, vi tænker og handler i forhold til sociale og politiske fænomener (ibid.: 147).

Denne måde at anskue dokumenter på har en indvirkning på, hvordan dokumentanalyse udfoldes som metode. Målet for analysen er at undersøge, hvordan de valgte dokumenter bidrager til en forståelse af, hvorledes man i fagbevægelsen ønsker at påvirke politiske processer, nærmere bestemt hvordan fænomenet ”platformsarbejde” forstås som et problem (ibid. 155). Formålet er dermed at undersøge, hvordan dokumenterne bidrager til formningen eller opretholdelsen af en bestemt diskurs om platformsarbejde, samt de forskelle der måtte være i diskursive praksisser og forståelser imellem de valgte organisationer.

Behandling af interviewdata

I de følgende afsnit beskrives den tilgang, jeg har haft i behandlingen af den indsamlede interviewdata.

Transskription og kodning

Alle interviewene er blevet optaget og efterfølgende transskriberet, for at de kan indgå i den empiriske analyse (for transskriptioner se bilag 7-11, for lydfiler se bilag 13-17). I transskriptionen har jeg valgt at gengive interviewene i talesprog, dog med korrektion af markante talefejl. Længere pauser og lignende er inkluderet og markeret (se transskriptionsnøgle Bilag 2). Dette arbejde er sket med en

opmærksomhed på, at transskriptionen er en ”oversættelse” af empirien, hvorfor der kan være informationer der går tabt i processen (Tanggaard & Brinkmann, 2015: 43).

De transskriberede interviews er efterfølgende kodet ud fra en åben kodning i programmet Nvivo. Dette er valgt, da det materiale jeg udfører dokumentanalyse på er af relativt forskellig karakter og for at sikre konsistens i tilgangen til mit empiriske materiale, har jeg valgt at kode med de samme kategorier på tværs af dokumenter og transskriptioner af interviews.

Dette er valgt for at højne reliabiliteten af undersøgelsen. Selvom der er tale om en åben kodningsproces og dermed et ønske om at ”lade data tale” og derigennem generere koder, er jeg startet med nogle brede startkategorier med udgangspunkt i min interviewguide (Jakobsen 2012: 178). De første kodningskategorier var således; *Kategorisering af problemstilling, proces internt i forbundet, ekstern proces i andre fora og behov for europæisk handlen.*

Derudover tilføjede jeg en række kodningskategorier, som ikke udsprang af interviewguiden, men derimod har draget inspiration fra mit teoretiske framework og diskursiv institutionalisme fokus på idéers rolle på en diskurs. Et overblik over de endelige koder og brugen af dem kan ses i kodebogen (Bilag 3).

Etiske overvejelser

Empiriindsamlingen er sket på baggrund af refleksioner over de etiske retningslinjer Kvale og Brinkmann fremsætter om at understøtte standarden for god forskning, som dækker over hele forskningsprocessen (2015: 80ff). I henhold til disse er informanterne blevet informeret om emnet for interviewet forud for afholdelse, og de har samtykket til, at interviewet blev optaget. De har desuden fået mulighed for at få citater til gennemsyn inden specialet offentliggøres. I transskriptions- og analysearbejdet har jeg ligeledes bestræbt mig på at lægge mig mest mulig op af det talte ord. Dette understøtter idealet om nominalisme, som er beskrevet tidligere. Jeg oplevede desuden under afholdelsen af interviewene, at der var visse spørgsmål en informant gerne ville svare på dog kun uden at ville citeres direkte. Jeg har derfor udeladt at transskribere disse interviewdele. Den oplevelse bidrager til min forståelse af dette emne som præget af en vis grad af sensitivitet og de interne processer, der er gået forud for fastlæggelsen af positionerne har været kompleks.

Derudover har jeg gjort mig en række overvejelser om min egen rolle særligt i interviewsituationerne, men også i det efterfølgende analysearbejde. En del af min motivation for valg af specialeemne strammer som nævnt fra et praktikophold i 3F. Jeg har derfor et relativt godt kendskab til 3F's organisering af arbejdet med platformsspørgsmålet, og jeg har også fået et kendskab til andre aktørers positioner på området igennem mit praktikophold. Da jeg tog kontakt til potentielle informanter, gjorde jeg mig derfor tanker om, hvorvidt jeg skulle oplyse dette eller ej. For at være så transparent som mulig, og for også at give et indtryk af min egen indsigt i genstandsfeltet, valgte jeg at gøre opmærksom på mit tidligere praktiksted. Hvorvidt det har haft en indflydelse på informanternes deltagelse i interviewene eller ej, er svært at konkludere.

Jeg har dog ved interviewene med repræsentanter fra andre forbund oplevet, at der blev refereret til 3F's positioner og deres organisering af arbejdet med platformsdirektivforslaget. I udformningen af interviewguidene og i selve interviewsituationerne har jeg bestræbt mig på, at interviewene ikke blev for interne og underforståede, men der er tilfælde i interviewene med de danske forbund og hovedorganisationen med elementer af underforståethed.

Jeg anser dog indforståetheden som en mindre udfordring end dét, at jeg, potentielt, er blevet set som en "repræsentant" for 3F, da dette kan af påvirket svarvilligheden hos mine informanter, samt den uvildighed, der efterstræbes i forskningen (Kvale & Brinkmann 2015: 120). Dette forhold har jeg in mente under analysearbejdet, idet det kan have indflydelse på den indsigt, jeg har kunnet opnå gennem de udførte interviews.

Et sidste forhold jeg ønsker at adressere er citaterne i dette speciale. En del af det empiriske grundlag, høringsvar og interviewet med ETUC's repræsentant, foreligger på engelsk. For læsevenligheden af specialet har jeg valgt at oversætte de citater, som indgår direkte i specialet. Det analytiske arbejde er foretaget med udgangspunkt i de oprindelige tekster for at komme så tæt på det talte eller skrevne ord som muligt.

Metodiske udfordringer og begrænsninger

Jeg er stødt på udfordringer i empiriindsamlingen, som har medført ændringer i det oprindelige forskningsdesign og som dermed har påvirket specialets endelige udformning. Min oprindelige plan var udelukkende at udføre dokumentanalyse, men efter at have været i kontakt med samtlige

medlemsorganisationer af ETUC og på den baggrund konstateret, at mængden af dokumenter med processuelle beskrivelser af udviklingen af positioner hos europæisk fagbevægelse er relativt lille, så jeg mig nødsaget til også at inddrage interviewdata. Forskningsdesignet ændrede således karakter i forhold til min oprindelige plan, og jeg valgte at fokusere mere på den danske case.

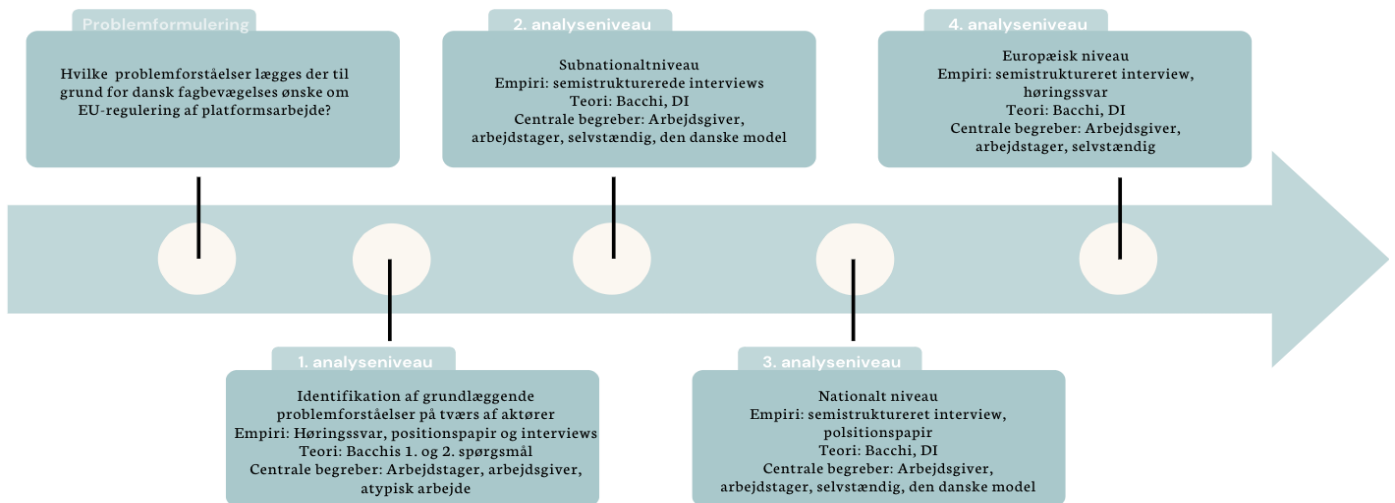
Ydermere har jeg måttet fravige fra min oprindelige plan, som var også at inkludere et svensk niveau i min analyse. Dette niveau var tænkt som en spejling af analyseniveau med FH og skulle således både have indeholdt et positionspapir indsendt til ETUC og et interview. Grundet omstrukturering i organisationen var interviewet dog ikke muligt. Til trods for at jeg havde indhentet det svenske bidrag, der var sendt til ETUC valgte jeg ikke at inkludere det i analysen grundet dets relativt begrænsede omfang. Jeg vurderede, at det ikke ville kunne stå alene uden et interview.

Den oprindelige tanke med at inkludere den svenske position var at kunne tegne et tydeligere billede af, hvor den danske position afviger fra den generelle. Dette selv med sammenligning til den svenske position der har udgangspunkt i en lignende arbejdsmarkedsmodel. Ved at inkludere et svensk perspektiv ville jeg have haft mulighed for at fremhæve de dele af den danske problemforståelse, som adskiller sig mest fra andre landes.

4. Analysestrategi

I dette kapitel beskrives min valgte analysestrategi, samt hvordan metode og teori er sammentænkt i besvarelsen af arbejdsspørgsmål og problemformulering. Afsnittet skal således bidrage med viden om projektdesignet fra problemfelt til konklusion. Med mit valgte forskningsdesign har jeg valgt en flerstrengt analysemodel på flere niveauer. Analysen har empirien i centrum med Carol Bacchis WPR-tilgang til et omkringliggende framework. Tilgangen til besvarelsen af problemformuleringen og sammenhængen mellem de teorier og metode på de forskellige analyseniveauer kan ses af nedenstående model:

5. Analyse

Specialets empiriske analyse er skrevet med udgangspunkt i den ovenfor beskrevne analysestrategi og er dermed trestrengt; et undernationalt niveau der har udgangspunkt i interviews med repræsentanter fra tre af FH's medlemsorganisationer; FOA, HK og 3F, et nationalt niveau med udgangspunkt i et interview med en repræsentant fra FH og FH's positionspapir indsendt til ETUC i forbindelse med Kommissionens anden høring af arbejdsmarkedets parter og slutteligt et supranationalt niveau repræsenteret ved både høringssvar fra og interview med en repræsentant fra ETUC.

Denne struktur er valgt på baggrund af flere faktorer. Dels for, med udgangspunkt i den diskursive institutionalisme, for at kunne følge idéernes vej fra de nationale medlemsorganisationer til det overstatslige niveau i ETUC. Dermed er det muligt at følge de repræsenterede problemforståelser og undersøge, hvilke af dem der lykkes med at vinde indpas på det tværnationale niveau. Dette illustrerer desuden, at der er tale om medlemsorganisationer på alle niveauer, hvorved de er prægede af en bottom-up struktur. Ydermere er det på den måde muligt at illustrere og identificere forskelle i problemforståelser og forståelser af de centrale begreber og dikotomier på tværs af medlemsorganisationsniveauerne.

Fælles for alle tre niveauer af analysen er, at de drager inspiration fra Bacchis fremgangsmåde for diskursiv policyanalyse, men ikke følger hendes 6 spørgsmål nøjagtig, hvilket er muligt inden for hendes teori.

Som første skridt i analysen forud for at jeg går i dybden med de enkelte aktører, vil jeg identificere de helt grundlæggende problemforståelser, som går på tværs af mine valgte aktører. Jeg lægger således ud med en kortlægning på tværs af de tre medlemsorganisationsniveauer, for derefter at dykke ned i hhv. det subnationale, nationale og supranationale niveau.

Idet rammesætningen for de policydokumenter og interviews jeg analyserer på er Kommissionens fremsatte direktivforslag følger her et kort overblik over de artikler, som informanterne refererer til:

Tabel 1 – Indhold i EU-Kommissionens direktivforslag af 9. december 2021 (2021/0414 (COD))

Artikel nr.	Indhold	Beskrivelse	Uddybende beskrivelse
Art. 2	Definitioner	Der skelnes mellem ”person der udfører platformsarbejde” og ”platformsarbejder”	Dette ud fra hvilket kontraktligt forhold der er mellem platformen og den der udfører arbejde. ”Person der udfører platformsarbejde” refererer til alle, uanset ansættelsesstatus mens ”platformsarbejder” kun refererer til dem, der har et ansættelsesforhold
Art. 4	Formodningsreglen	Beskriver at ansættelsesforholdet for en person, der udfører platformsarbejde formodes at være et ansættelsesforhold. Dette fastsættes ud fra en liste af 5 kriterier, hvoraf minimum 2 skal være opfyldt – se næste kolonne. Hvis det er bevisligt, at en person der udfører platformsarbejde lever op til minimum 2 af 5 kriterier, anses de ansættelsesretligt som lønmodtagere	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aflønningsniveau, eller en øvre grænse herfor, fastsættes 2. Specifikke krav i forhold til udseende (herunder uniformering), adfærd over for modtager af tjenesten eller udførsel af arbejdet 3. Overvågning af arbejdets udførelse eller elektronisk kontrol med arbejdsresultaternes kvalitet 4. Begrænsninger i frihed til at tilrettelægge arbejdet,

			<p>særligt valg af arbejdstid, fraværsperioder, mulighed for at acceptere eller afvise opgaver eller til at benytte underleverandører</p> <p>5. Mulighed for at etablere en kundebase eller begrænsninger for at udføre arbejde for tredjeparter</p>
Art 5	Omvendt bevisbyrde	<p>Hvis der er uenighed om, hvorvidt en arbejdstager lever op til 2 ud af 5 kriterier i formodningsreglen, pålægges det platformen at bevise, at arbejdstager ikke lever op til kriterierne.</p> <p>Det er således ikke den enkelte arbejdstager, der skal bevise det, at de er lønmodtagere i ansættelsesretlig forstand</p>	<p>Der er eksempler på ”platformsarbejdere” der via retssager har ført bevis for, at de er lønmodtagere og ikke soloselvstændige, som deres kontrakt beskriver.</p> <p>Der er dog tale om enkeltstående sager og med forskellige udfald afhængigt af typen af afgørelsesmyndighed mv.</p>

Artikel 4 og 5 indgår begge i kapitel 2 i direktivforslaget med overskriften ”Beskæftigelsesstatus” og skal tjene til at opfylde dét, der beskrives som direktivforslagets formål: ”at forbedre arbejdsvilkårene for personer, der udfører platformsarbejde, ved at sikre korrekt fastsættelse af deres beskæftigelsesstatus, ved at fremme gennemsigtighed, retfærdighed og ansvarlighed i forbindelse med algoritmisk styring af platformsarbejde og ved at forbedre gennemsigtigheden i

platformsarbejde, herunder i grænseoverskridende situationer” (2021/0414 (COD): 15). Her præsenteres de tre underliggende argumenter i direktivforslaget af, hvordan arbejdsvilkårene kan sikres for personer, der udfører platformsarbejde. Den mine informanter primært refererer til, er ”*korrekt fastsættelse af beskæftigelsesstatus*”. Derfor vil min analyse overvejende relatere sig til denne af de tre målsætninger for direktivforslaget.

Som nævnt refererer både informanterne under mine afholdte interviews og de policypapirer jeg analyserer på til indholdet i disse to artikler. Jeg vil derfor referere tilbage til tabellen og de definitioner, som præsenteres i direktivforslaget i løbet af analysen.

Artikel 2 og den sondring mellem arbejdstager og selvstændig den indeholder er ligeledes at finde hos mine informanter. Af hensyn til den konceptuelle grounding anvendes denne skelnen også i analysen.

Grundlæggende problemidentifikation

Som første trin i analysearbejdet har jeg på baggrund af min tværgående kodning af empirien identificeret de grundlæggende og centrale problemforståelser på tværs af dansk fagbevægelse og den europæiske hovedorganisation. Dette er gjort med udgangspunkt i, hvordan de centrale begreber og dikotomier såsom arbejdstager, arbejdsgiver og platformsarbejde italesættes og forstås. På den baggrund har jeg identificeret tre grundlæggende forståelser af, hvordan platformsarbejde problematiseres.

Den første problemforståelse er, at der er et ulige magtforhold mellem arbejdstager og arbejdsgiver, og at arbejdstager er ”sårbar” i dette forhold, og at de derfor er den part, som bør beskyttes. Dette ud fra en grundlæggende forståelse af, at organisering og social dialog kan være med til at skabe balance i magtforholdet. Dette afføder et behov for klare definitioner af både arbejdsgiver og arbejdstager, da organisering ellers ikke er mulig.

Den anden grundlæggende problemforståelse jeg har identificeret på tværs af mine valgte aktører er, at spørgsmål om platformsarbejde ikke kan adskilles fra eller er forskellige fra det resterende atypiske arbejdsmarked, som et tværsnit af aktørerne mener, at platformsarbejde er en del af.

Den sidste problemforståelse jeg finder har mere karakter af løsninger og går på, at der er et behov for europæisk handlen. Denne forståelse trækker på argumenter og forståelser af, hvad nationale arbejdsmarkedsmodeller – i dette tilfælde den danske – kan og hvad de ikke kan løse.

I de følgende afsnit vil jeg udfolde de argumenter, jeg finder for disse problemforståelser på tværs af aktørerne.

Ulige magtforhold

Den første grundlæggende problemforståelse jeg identificerer er en af de helt grundlæggende præmisser for fagbevægelsens arbejde og organisering og er forståelsen af, at arbejdstager er den ”svage” part i forholdet mellem arbejdstager og arbejdsgiver. Den bygger, som beskrevet ovenfor, på en forståelse af, at der er et ulige magtforhold mellem arbejdsgiver og arbejdstager, og den udspringer således så at sige af fagbevægelsens eksistensgrundlag.

Dette beskrives helt konkret i FH’s positionspapir, hvor de beskriver en ”*magtstruktur mellem den arbejdende person og arbejdsgiveren*” (Bilag 6: 2). Dette forhold er en af de grundlæggende normative idéer, som fagbevægelsen bygger på.

Jeg finder desuden eksempler på, at denne forståelse synes forstærket inden for platformsområdet, idet ”platformsarbejdere” beskrives som særligt sårbare. FH’s repræsentant beskriver blandt andet, at fremkomsten af nye arbejdsformer såsom platformsarbejde sættes fokus på nybrud på arbejdsmarkedet. Disse relaterer sig til spørgsmålet om, hvorvidt man leder eller bliver ledt (Bilag 8: l. 72-87). Hun beskriver videre, at dette er et relevant spørgsmål for fagbevægelsen, fordi selvstændige ”falder uden for” fagforeningernes system. Hun beskriver det således: ”*vi kunne bare se, at der er en gruppe personer som jo burde kunne, altså som vi er sat i verden for at hjælpe, men vi kan ikke hjælpe dem fordi de har fået status som selvstændige*” (Bilag 8: l. 86-87). Her kobles den sårbarhed, som FH oplever, at denne gruppe på arbejdsmarkedet har samt deres egen rolle i at balancere forholdet mellem arbejdstager og arbejdsgiver. Hermed afspejles den grundlæggende normative idé, som den identificerede problemforståelse bygger på. Nemlig at fagbevægelsen er en del af løsningen på denne problemstilling.

Det fremgår af flere af aktørpositionerne, at de anser ”platformsarbejdere” som en særligt udsat gruppe (Bilag 4: 15, Bilag 8: l. 86-88). Den helt grundlæggende problemforståelse om, at arbejdstager bedst beskyttes ved at kunne organisere sig i fagforeninger anses således for at være forstærket i for denne gruppe på arbejdsmarkedet.

Med denne problemforståelse produceres der en række diskursive effekter, og der skabes subjektpositioner, den ”sårbare” arbejdstager og fagbevægelsen, som værende i et afhængighedsforhold. Med Bacchis begreber kan disse beskrives som subjektifikation effekter. Inden for den del af den diskursive praksis som jeg undersøger, skabes der subjektpositioner, som er afledt af den måde, problemstillingen beskrives på. Subjekterne der udfører platformsarbejde forstås derfor inden for denne diskursive praksis som ”svage” og som nogle, hvis rettigheder skal sikres af fagbevægelsen som ekstern instans. Samtidigt produceres der også kategorisering og forståelse af, at fagbevægelsen bør bidrage til at balancere deres forhold til arbejdsgiver.

Denne forståelse og sammenkobling mellem arbejdstagerens sårbarhed og fagbevægelsens rolle i at afhjælpe den bygger på en række argumenter og underforståelser. I de følgende afsnit vil jeg udfolde, hvordan det kommer til udtryk hos de enkelte aktører. Grundlaget for at både arbejdsgiver og arbejdstageren kan organisere sig er, at de kategoriseres som sådan. Derfor er den næste præmis for at forstå den første grundlæggende problemforståelse jeg har identificeret kategorisering af både arbejdsgiver og arbejdstager.

Definitionen af arbejdstager hænger sammen med muligheden for organisering, og dermed inden for den problemforståelse jeg har identificeret, med muligheden for at ”rette op” på den ulige magtbalance, der anses for at være mellem arbejdsgiver og arbejdstager. Det skyldes, at selvstændige rent lovgivningsmæssigt er underlagt Konkurrenceloven, hvilket gør, at de ikke kan ”*indgå aftaler*” uden at det kan føre til karteldannelse (jf. Konkurrencelovens §6). Om en ”platformsarbejder” anses som soloselvstændig eller lønmodtager er derfor afgørende for, hvorvidt vedkommende kan indgå i kollektive aftaler eller ej.

Det samme er på spil i den mulige klassifikation af platforme som arbejdsgivere, idet dét at definere en platform som arbejdsgiver medfører, at de skal leve op til et arbejdsgiveransvar. De enkelte aktørers forståelser af, hvad der konstituerer hhv. soloselvstændige, arbejdsgivere og arbejdstagere

vil blive udfoldet i de følgende afsnit. Den første problemforståelse jeg identificerer og de bagvedliggende forståelser kan dermed illustreres således:

Platforme og det atypiske arbejdsmarked

Den næste problemforståelse jeg har identificeret er, i modsætning til ovenstående, en der i særdeleshed er fremtrædende hos de danske aktører. Fælles for mine danske informanter er, at de anser platformsarbejde for at være en del af det atypiske arbejdsmarked, og at de derfor ikke ser det som en isoleret problemstilling. Dette fremhæves som ét af tre hovedargumenter i FH's positionspapir og FOA's konsulent fremhæver desuden, at man hos FOA anser direktivforslaget som et "springbræt" for det øvrige atypiske arbejdsmarked (Bilag 6: 1, 3; Bilag 9: l. 129-132).

Denne forståelse indebærer, at der er en del af arbejdsmarkedet, som er "atypisk". Denne forståelse afspejler således den forståelse, der udgør et af forskningsfelterne beskrevet i specialets litteraturreview, og som Steen Scheuer har beskrevet i en dansk kontekst. Scheuers forståelse, som jf. litteraturreviewet er den mest udbredte herhjemme, er, at der er en delmængde på arbejdsmarkedet, som er beskæftigede under "atypiske forhold" (Scheuer 2017). Dermed menes, at deres ansættelsesforhold rent kontraktligt set fraviger fra normen. Scheuer fremhæver deltidsbeskæftigede, vikarer og soloselvstændige som eksempler på atypisk beskæftigede på det danske arbejdsmarked.

Med denne karakteristik in mente beskriver aktørerne på tværs af organisationsniveau, at de problemstillinger, de oplever i relation til platformsarbejde, også findes på det atypiske arbejdsmarked. De konkrete beskæftigelsesformer, som de enkelte aktører forstår som en del af det atypiske arbejdsmarked, beskrives i de følgende afsnit.

I begge ETUC's høringssvar beskriver de, hvordan de ønsker at direktivforslaget burde regulere "*alle non-standard workers, ikke mindst dem der arbejder for platformsvirksomheder, så vel som digitale platforme der opererer i EU*" (Bilag 5: 1). Det er således ikke samme terminologi som de danske aktører bruger, men de henviser andre steder i deres høringssvar til både soloselvstændige og vikaransatte. Der henvises således til nogle af de samme beskæftigelsesformer, som Scheuer fremhæver. Jeg udfolder forskellene imellem de forskellige aktørers positioner, samt de problemstillinger de kobler til platformsområdet og eventuelt andre atypiske beskæftigelsesformer nærmere i de følgende analyseniveauer.

Europæisk handlen

Den tredje grundlæggende "problemforståelse" jeg har identificeret bygger i højere grad på kognitive idéer og handler dermed om retfærdiggørelsen af den specifikke politiske handlen, der ønskes og udspringer derfor ikke fra et ønske om at knytte forslaget til samfundsmæssige værdier eller generelle praksisser.

På tværs af de aktører jeg har valgt at inkludere i undersøgelsen, er der en tilslutning til en regulering af platformsområdet på EU-niveau. Som beskrevet i metodekapitlet, er den danske opbakning til EU-regulering af arbejdsmarkedsforhold med til at gøre denne case særligt interessant, idet den danske position ofte er at være mere forbeholdende overfor regulering på netop dette område. Jeg vil dykke nærmere ned i dette forhold i specialets diskussion.

Fra fagbevægelsens side anføres der en række argumenter for, at der er behov for europæisk handlen på platformsområdet. For det første argumenteres der for, at platformsarbejde i sin essens er grænseoverskridende. ETUC beskriver i deres første høringssvar platformsarbejde som et "*internationalt fænomen med en stærkt grænseoverskridende dimension*" (Bilag 5: 11). Dette fremhæves også af deres repræsentant under interviewet, hvor han både påpeger, at denne

”problemstilling” ikke kan løses nationalt, og at der er et behov for bindende regulering (Bilag 8: 37-38, 98-101). En lignende forståelse kommer til udtryk ved mit interview med FH’s repræsentant, der også argumenterer for behovet for EU-regulering med udgangspunkt i en beskrivelse af platformsarbejde som grænseoverskridende (Bilag 8: l. 58-62).

Udover platformsarbejdets grænseoverskridende karakter argumenteres der også ud fra et konkurrencesynspunkt. I ETUC’s første høringssvar beskriver de, at det ”ville være et skridt i den rigtige retning at etablere et europæisk [lovgivnings]framework for at sikre fælles spilleregler, lige muligheder og for at undgå unfair konkurrence” (Bilag 4: 11). Hermed fremsættes den position, at der på nuværende tidspunkt ikke er fælles spilleregler og dermed mulighed for unfair konkurrence. Tidligere i høringssvaret beskrives det, at regulering vil kunne give mulighed at bekæmpe unfair konkurrence og derigennem bidrage til en sikring af arbejdsmiljøregulering, passende lønninger, muligheder for efteruddannelse mm. (ibid.: 3). Der er dermed en forståelse af, at platformsvirksomheder har unfair konkurrencefordele, fordi de ikke lever op til disse faktorer, som ellers følger med et arbejdsgiveransvar. Der trækkes således på noget af den argumentation, jeg har udfoldet under den første problemforståelse – at platforme er arbejdsgivere, og derfor bør påtage sig et arbejdsgiveransvar.

De tre identificerede problemforståelser jeg finder på tværs af aktørerne kan ses opsummeret herunder. Der er, som allerede nævnt, variationer i forhold til hvordan problemforståelserne kommer til udtryk hos de enkelte aktører. Dette udfoldes i de følgende analyseafsnit.

Tabel 2 – Overblik over grundlæggende problemforståelser			
<i>Problemforståelse</i>	Ulige magtforhold mellem arbejdstager og arbejdsgiver	Platformsområdet som del af det atypiske arbejdsmarked	Behovet for europæisk regulering
<i>Underliggende argumentation</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Dette kan balanceres ved organisering • Derfor er kategorisering af 	<ul style="list-style-type: none"> • De ”problemer” der findes for platformsarbejde er også 	<ul style="list-style-type: none"> • Platformsarbejde er internationalt og grænseoverskridende

	både arbejdsgiver og arbejdstager central	gældende for det resterende atypiske arbejdsmarked	• Det manglende arbejdstager- ansvar kan bidrage til ”unfair konkurrence”
--	---	---	---

De danske forbund

De tre problemforståelser, jeg har identificeret går igen hos de tre valgte nationale fagforbund; FOA, HK og 3F. I de følgende afsnit vil jeg gå dybere ned i, hvordan problemforståelserne kommer til udtryk hos de enkelte aktører med særligt fokus på, hvordan de afviger fra hinanden. Dette med udgangspunkt i Bacchis andet analysespørgsmål. På den baggrund har jeg identificeret de centrale dikotomier; *arbejdstager* og *arbejdsgiver* samt *lønmottager* og *selvstændig*, samt de centrale begreber; *social dialog*, *organisering* og *den danske model* for derigennem at udfolde hvordan de tre identificerede problemforståelser kommer til udtryk hos de nationale forbund.

FOA

Som beskrevet i metodekapitlet under *Caseudvælgelse* er FOA Danmarks tredjestørste fagforening og organiserer primært social-og sundhedsfagligt personale og personale inden for servicesektoren. Min analyse tager udgangspunkt i et interview med deres konsulent Bent Graversen.

Ulige magtforhold

Den første overordnede problemforståelse, at arbejdstager er den sårbare part, som skal beskyttes grundet et ulige magtforhold mellem arbejdstager og arbejdsgiver er også at finde hos FOA.

FOA's konsulent fremhæver, hvad han opfatter som en grundlæggende præmis for definitionen af et arbejdstagerforhold - sammenhængen mellem arbejdstagers status, overenskomstdækning og de rettigheder det giver. Han beskriver, hvordan ” *hele den der sociale rettighedsdimension af at være arbejdstager og være anerkendt som at være arbejdstager, det er både som rettigheder og som tryghedsbestemte rettigheder er enormt vigtigt for vores medlemmer.*” (Bilag 9: 181-184). Her beskrives sammenhængen, han ser mellem at være anerkendt som arbejdstager og social sikring. Dermed er der også en forståelse af, at der er en sammenhæng mellem ”det at være arbejdstager” og at opnå både rettigheder og tryghed. En arbejdstager er dermed én der tildeles rettigheder.

Herefter fortsætter konsulentten med at beskrive de muligheder for refusion arbejdstagerstatus giver arbejdsgiver, samt hvordan det i relation til platformene kompliceres af, at platformene ikke kan defineres som arbejdsgivere. Han understreger, at det ikke kun er nødvendigt at definere arbejdstagersiden, men også arbejdsgiversiden for at ”*få så meget transparens og sikkerhed i det for den enkelte*” (Bilag 9: l. 191). I beskrivelserne og forståelserne af disse to centrale dikotomier, arbejdsgiver og arbejdstager, præsenteres der således nogle underliggende logikker om, at et forhold mellem arbejdsgiver og arbejdstager gavner begge parter. Der ligger også en antagelse om, at opretholdelsen af dette forhold kan bringe den enkelte gennemsigthed og sikkerhed, som det fremgår af citatet. På den måde repræsenteres problemet hos FOA som en ”fejlklassifikation” af arbejdskraften og af platformene. Denne forståelse er, som det vil fremgå af de følgende analyseafsnit, relativt udbredt.

Konsulentten har desuden givet udtryk for, at han hos andre forbund har oplevet en frygt for, at direktivforslaget og dets formodningsregel vil medføre ”*overenskomster for nogen der ikke skal overenskomstdækkes og de overenskomster bliver elendige*” (Bilag 9: l. 431-436). Dette med udgangspunkt i en frygt for, at ”*slusen*” ind til arbejdstagerstatus bliver for stor. Han giver også udtryk for, at han ikke deler den bekymring (ibid.: l. 423). Her er der flere centrale begreber på spil. Der refereres til det konkrete direktivforslag og dennes formodningsregel der, som tidligere beskrevet, indeholder fem kriterier, hvoraf to skal opfyldes for, at der kan tildeles arbejdstagerstatus, jf. tabel 1. Når konsulentten beskriver en frygt, han har oplevet hos andre forbund om, at formodningsreglen kan være vejen til et ”for bredt” arbejdstagerbegreb, der vil medføre overenskomstdækning af nogle som ikke burde dækkes, er han inde omkring endnu en central dikotomi; forholdet og afgrænsningerne mellem kategorierne lønmodtager og selvstændig. Når konsulentten har oplevet, at der visse steder i fagbevægelsen har været en frygt for, at ”*slusen*” til arbejdstagerstatus bliver for stor, udtrykkes der dermed en forståelse af, hvad en arbejdstager *bør* være og også hvad det ikke bør være. Det skriver sig dermed ind i en normativ forståelse af, at selvstændige ikke skal kunne overenskomstdækkes.

FOA’s konsulent positionerer sig selv i forhold til denne forståelse ved at sige, at han ikke deler dette syn på sagen. Der er dermed også en underliggende forståelse af, at de kriterier der er sat op i formodningsreglen ikke vil udvande arbejdstagerstatussen. Der præsenteres således en forståelse af, hvad en arbejdstager er, der som minimum accepterer den kategorisering, der findes i formodningsreglen.

FOA adskiller sig også fra visse af de andre af de inkluderede forbund og aktører, når det kommer til deres syn på selvstændige og begrebet ”falske selvstændige”. Under interviewet fremhæver konsulenten flere gange, at der inden for forskellige ”*faglige traditioner*” er forskellige forståelser af, hvor grænsen mellem en arbejdstager og ”falsk selvstændig” går (Bilag 9: l. 373-384). I sine beskrivelser af forskellene mellem de forskellige traditioner forbundene, fremhæver konsulenten blandt andet, at man i FOA ikke har ”*byggepladsens erfaringer eller traditioner i ryggen*” (Bilag 9: l. 393-394). Dette siges på baggrund af en beskrivelse af, FOA’s syn på overenskomstdækning af personer, som ansættelsesretligt er soloselvstændige. Her drager han paralleller til oplevelser inden for visse af 3F’s fag, der, i FOA-konsulentens terminologi, er præget af *byggepladsens erfaringer*. Dette kommer på baggrund af, at man, ifølge konsulenten, har været mere åbne for direktivet fra start af i FOA, mens han vurderer at man fra 3F’s side har været mere skeptisk, fordi soloselvstændige ”*risikerer jo at få nogle som får nogle rettigheder, som de måske strengt taget ikke burde have*” (Bilag 9: l. 373-375). Han fortæller, at han ikke oplever, at denne opfattelse er lige så udbredt i FOA grundet de forskellig faglige traditioner forbundene imellem.

FOA’s konsulent præsenterer her en forståelse af, at man er mindre bekymret end andre forbund med andre faglige traditioner for at tildele rettigheder, gennem overenskomstdækning, til hvad andre forbund ifølge ham refererer til som ”falske selvstændige”. I lighed med ovenstående præsenterer FOA’s konsulent således en bredere forståelse af, hvem der kan overenskomstdækkes, end han oplever i visse andre forbund.

Platforme og det atypiske arbejdsmarked

En central forståelse der kommer til udtryk under interviewet med FOA, og som i øvrigt går igen på tværs af den empiri jeg har undersøgt på i dansk fagbevægelse, er, at platformsområdet ikke kan isoleres fra det resterende atypiske arbejdsmarked. Hermed er den anden problemforståelse jeg har identificeret også at finde hos FOA.

Et eksempel på dette er FOA’s repræsentants beskrivelse af det atypiske arbejdsområde, som et ”*brud på det jeg sådan set opfatter som, hvad skal vi sige, den inderste kerne i den danske aftalemodel, nemlig det at der bliver lavet en aftale mellem organiserede parter om det som vi er nogle der ynder at kalde en normalkontrakt*” (Bilag 9: l. 155-159). Der er dermed en forståelse af, at det atypiske

arbejdsmarked, hvoraf platformsarbejde anses som en delmængde, udgør et brud på de ”normalkontrakter” og den aftalemodel, der er rammesættende for det danske arbejdsmarked. Der sættes dermed lighedstegn mellem det atypiske arbejdsmarked, som et der er præget af fravær af kontrakter indgået mellem to organiserede parter. Når platformsområdet ikke består af organiserede eller organiserbare parter, dels grundet ”platformsarbejderenes” kontraktlige status som soloselvstændige og dels grundet platformenes status som medierende platforme og ikke arbejdsgivere bliver det muligt at anskue platforme som en del af det atypiske arbejdsmarked. FOA’s konsulent ser således platformsområdet og det øvrige atypiske arbejdsmarked som noget, der er et brud på den danske aftalemodel.

Europæisk handlen

Den sidste problemforståelse om behov for europæisk handlen finder jeg ligeledes hos FOA. I den forbindelse beskriver FOA-konsulenten, hvordan han har oplevet bekymringer fra andre forbund om, at den danske model potentielt kunne blive udvandet af direktivforslaget. Han beskriver dog, hvordan der har været en ” *erkendelsesproces* ” i retning af at sige ” *jamén selve det at gå i retning af at få defineret et bredt lønmodtagerbegreb også i en EU-kontekst og ikke kun i en dansk kontekst det har i virkeligheden været den, for mig, overraskende positivt overraskende udvikling i det her* ” (Bilag 9: l. 496-499). Heraf fremgår det, at man fra FOA’s side forstår det europæiske direktivudspil som noget positivt og også, at man oplever, at der er andre aktører i fagbevægelsen har haft et andet blik på forslaget. Det beskrives også, at man fra FOA prioriterer ” *forskellige typer af, af dansk og europæisk regulering af [platformsområdet]* ” (Bilag 9: l. 117-118). Der er dermed en tilslutning til regulering, både i form af direktivforslaget og det europæiske arbejdstagerbegreb, som FH har fået mandat til at arbejde for.

Han fremhævede ligeledes, at den danske regering med *Danmark kan mere I* er kommet med et udspil, som konsulenten beskriver som mere ambitiøst end det, der er kommet fra EU-Kommissionen. Hertil påpeger han, at det er en sjælden situation (ibid.: l. 137-145). Der er dermed en forståelse af, at man generelt fra dansk side tilslutter sig, at dette er et område der bør reguleres.

HK

Som allerede beskrevet i metodekapitlet under *Caseudvælgelse* er HK Danmarks næststørste fagforening. I analysen af HK’s problemforståelser i spørgsmålet om platformsarbejde er det centralt, at HK allerede på nuværende tidspunkt organiserer selvstændige inden for nogle af de brancher, de

har medlemmer inden for. Den følgende analysedel foretages på baggrund af et interview med deres konsulent Nille Aaby.

Ulige magtforhold

Under interviewet med HK's konsulent er spørgsmålet om definition af arbejdsgiver og arbejdstager, og derigennem mulighed for organisering og balance mellem arbejdsmarkedets parter fremtrædende.

Konsulenten beskriver, hvordan processen i HK i første omgang var at fastlægge en position angående soloselvstændige og falske selvstændige og "*alle dem der er i gråzonen*" (Bilag 10: 36). Her beskrives således nogle af de centrale begreber og HK's forståelse heraf. I modsætning til FOA's konsulent, der refererer til "såkaldt" falske selvstændige, bruger HK's konsulent selv begrebet. Hun placerer også både soloselvstændige og falske selvstændige i en "*gråzone*" mellem de etablerede kategorier på arbejdsmarkedet. Heri ligger der en forståelse af begrebet soloselvstændige, som noget der ligger i "*gråzonen*" mellem arbejdstager og selvstændig. Der skabes således en kategori for soloselvstændige, som dem, der udfører platformsarbejde falder ind under. Ved at sætte dem i sammenhæng med falske selvstændige og referere til grupperne som nogle der falder i en "*gråzone*" søges der er legitimation for at skabe regulering for grupperne.

HK's forståelse af kategorien selvstændig inkluderer dermed ikke soloselvstændige. Her kan der således trækkes tråde til den forståelse af "*gråzonen*" mellem arbejdstager og selvstændig, som Thörnquist (2015) præsenterer. Thörnquist fremsætter den argumentation, at det at der er en gråzone på arbejdsmarkedet er med til at underminere forståelsen af, hvad en arbejder er (Thörnquist 2015: 412). Thörnquist forståelse er, at falske selvstændige også er prekære og dermed i vidst mulig udstrækning skal forsøges undgået. Ved at HK italesætter soloselvstændige som en del af gråzonen, legitimeres regulering af fænomenet.

I modsætning hertil beskriver en "*bred gruppe, de reelt selvstændige*", som har andre "udfordringer" end både de falske selvstændige og lønmodtagerne, men som bliver ansat på andre vilkår og med en anden beskyttelse end lønmodtagere (Bilag 10: l. 93). Derfor argumenterer HK-konsulenten for ikke at skære de "*falske selvstændige*" og selvstændige over en kam og beskriver, at den fællesnævner de har er "*at de er løst tilknyttet og de står i en svag forhandlingsposition, også fordi de jo ikke er organiserede lige så godt som almindelige lønmodtagere også fordi de jo ikke passer ind i den der*

traditionelle lønmodtagerprofil og dermed ikke ind i den klassiske danske model” (Bilag 10: l. 94-97). Forståelsen af begge kategorier er således, at de grundet den manglende mulighed for organisering passer dårligt inden for rammerne af den klassiske danske model. Der er dog også en forståelse af, at de ”reelt selvstændige” ikke har samme beskyttelseshensyn, som de ”falske selvstændige”.

I konsulentens beskrivelse af nogle af de ”problematikker” hun ser i platformsarbejde finder jeg en nærmere forståelse af, hvordan arbejdstager anses hos HK. Disse ”problematikker” beskrives som nogle, HK også oplever i *”analoge virksomheder”* (Bilag 10: l. 124-125). Hertil fremhæves *”den der gråzone mellem altså instruktionsbeføjelser og altså hvornår bliver man ledt og hvornår leder man sig selv altså er ikke, det begrænser sig ikke til platforme, det er bare der hvor vi ser det lige nu”* (Bilag 10: l. 127-131). Her præsenteres en forståelse af forskellen mellem arbejdstager, som bliver ledt, og selvstændige, som leder sig selv. Herunder ligger en grundforståelse af de to grundlæggende kategorier på arbejdsmarkedet, arbejdstager og selvstændig. Og dermed også en kategorisering af, at arbejdstagere defineres ved at de ledes, hvorimod selvstændige defineres ved at de leder sig selv. Dermed forstås spørgsmålet om selvledelse og mere klassiske ledelsesbeføjelser som en af de ”udfordringer”, der er gældende, ikke blot for platformsområdet, men for hele arbejdsmarkedet.

Konsulenten forholder ligesom FOA’s repræsentant sig også til formodningsreglen i direktivforslaget. Hun beskriver, at man i HK er glad for formodningsreglen, men mener at der bør arbejdes med de kriterier, som Kommissionen har stillet op. Dette dels fordi de mener, at der skal leves op til for mange kriterier for at blive klassificeret som lønmodtager og dels fordi *”nogle af kriterierne simpelthen er for nemme at komme udenom”*. Her refererer hun konkret til kriteriet om aflønning (Bilag 10: l. 192-204; jf. tabel 1). Udover forholdet mellem at blive ledt eller selv at lede er der dermed en tilslutning til en mere konkret kategorisering, som den der findes i formodningsreglen i direktivforslaget. Dog med et ønske om at der skal leves op til færre kriterier, og at kriterierne skal være sværere at ”komme udenom”. Der er dermed et ønske om, at det skal være lettere at opnå arbejdstagerstatus, end der lægges op til med formodningsreglen.

Hos HK finder jeg en bred forståelse af, hvad en platform er. Konsulenten udtrykker det således:
” Og så på meget forskellig måde, altså nogle [platforme] mener vi har et arbejdsgiveransvar og der er andre, som bare er en distributør, altså som bare er en hjemmeside hvor man kan gå ind og købe

og sælge opgaver, altså hvor platformen ikke spiller en arbejdsgiverrolle. Så vi har begge dele.” (Bilag 10: l. 61-64). Her sonderer hun dels imellem forskellige platformstyper, men kobler også arbejdsgiverrolle og arbejdsgiveransvar til visse former for platforme. Dette ved at skelne mellem om platformene er arbejdsgivere eller distributører. Dette kan ses i forlængelse af ovenstående skelnen imellem at lede og blive ledt.

Platforme og det atypiske arbejdsmarked

Hos HK finder jeg også problemforståelsen om at se platformsarbejde som en del af det bredere atypiske arbejdsmarked og et ønske om ikke at tale om platformsarbejde som et særskilt emne. HK's konsulent fremhæver under interviewet, at der er tale om atypisk beskæftigede og ikke atypisk ansatte, fordi der netop er tale om en kategori af personer på arbejdsmarkedet, som har forskellige ansættelsesforhold (Bilag 10: l. 39-40). Ikke alle i denne gruppe er kontraktligt set ansatte, idet den også inkluderer selvstændige. Her genfinder jeg således en pointe, som Scheuer også lægger vægt på i sin karakteristik (Scheuer 2017). Med denne definition understreger konsulenten således, at beskæftigelsesstatus anses som en vigtig faktor i hendes arbejde med spørgsmålet om platformsarbejde.

Dette ud fra et argument om at man bør lade de tanker, der er i direktivforslaget gælde for det brede arbejdsmarked, fordi det vil skabe *”mere klarhed”* (Bilag 10: l. 131-138). Dette bindes op på, at særlovgivning for visse virksomhedskonstruktioner vil kræve klare definitioner af, hvad en platformsarbejder og en platform er. Denne argumentation binder sig til en anden grundlæggende forståelse, jeg finder hos HK. Nemlig at man grundlæggende set ikke ønsker særlovgivning for enkelte dele af arbejdsmarkedet.

Det beskrives ydermere, at *”de problematikker som platformsarbejdere møder de er ikke begrænset til platforme”* (Bilag 10: l. 26-28). HK's konsulent går videre til at beskrive, at det atypiske beskæftigelsesområde er *”meget bredt og meget kompliceret, fordi det både handler om beskæftigelsesstatus og mange forskellige lovgivninger som spiller ind og det er også meget forskelligt hvilken rolle overenskomsterne spiller”* (ibid.). Her fremhæves en af de ”problemer”, som HK oplever på det atypiske område, som de også oplever for platformsarbejde. Der trækkes på noget af den argumentation jeg fundet i foregående afsnit angående beskæftigelsesstatus og overenskomstdækning.

Europæisk handlen

Den tredje problemforståelse om behov for regulering på europæisk plan går igen hos HK. De åbner op for muligheden for både dansk og europæisk regulering og ser, i lighed med FOA, direktivforslaget som et muligt springbræt for en mere vidtgående dansk regulering af området (Bilag 10: l. 152-160). Mulighed for at gå videre i implementeringen af direktivet, når det er vedtaget end det der lægges op til bringes op som en mulighed, men også et forslag fra regeringen om en dansk formodningsregel bringes op som noget, der er ”gode perspektiver i”. På den måde beskrives europæisk regulering i højere grad som en del af en ”løsning”, men der lægges vægt på dels den danske implementering af EU-reguleringen, og også de muligheder der kan være for ren dansk regulering.

Et af de mulige løsningsforslag der bringes på banen i dansk fagbevægelse er som nævnt et europæisk arbejdstagerbegreb. Med udgangspunkt i det forhold, at vi i Danmark har mange forskellige arbejdstagerbegreber på tværs af lovgivningsrammer, beskriver HK’s konsulent, at der er behov for nationale løsninger. Hun beskriver, at:

” hvis det er så svært på nationalt niveau at finde et lønmodtagerbegreb som vi kan bruge på tværs af lovgivning så held og lykke med at finde et vi kan bruge på europæisk plan ikke? Så måske vi lige skal starte med at rydde op i egen have inden vi går videre til at forsøge at finde en løsning på europæisk plan, for vi ved jo at der er rigtig mange stemmer på europæisk plan og vi kan også risikere at der kommer et europæisk arbejdstagerbegreb som ikke er til vores fordel” (Bilag 11: l. 235-242).

Her argumenteres der således for, at et nationalt arbejdstagerbegreb kan, og bør, gå forud for et europæisk. Dette ud fra et argument om at man vil kunne risikere at skulle godtage en definition, som ikke er til dansk fordel. Her bringes der således en forståelse på banen om, hvordan man fra dansk side får mere ud af national regulering end europæisk.

3F

3F er, som tidligere beskrevet, den største fagforening i Danmark og organiserer medlemmer inden for byggeri og anlæg, transport, industri, det grønne område, det offentlige og servicefag. Denne analysedel har udgangspunkt i interviewet med 3F’s konsulent, Torben Bechsgaard.

Ulige magtforhold

Under interviewet kommer 3F's konsulent ind på, hvordan han vurderer, at nogle af direktivforslagets redskaber kan være med til at sikre, at arbejdstagere og arbejdsgivere bliver klarere defineret. Her finder jeg den første overordnede problemforståelse; arbejdstager som beskyttelsesberettiget grundet en ulighed i magtforhold mellem arbejdstager og arbejdsgiver.

Blandt andet fremhæves direktivforslagets formodningsregel og den omvendte bevisbyrde som redskaber til at fremme, at arbejdsgiver tager arbejdsgiveransvar. Det fremhæves også, at 3F *"hele tiden [har] betonet det der med at arbejdsgiverne skal tage et arbejdsgiveransvar og at vi ønsker en omvendt bevisbyrde"* (Bilag 11: 36-37). Her beskrives både ønsket om et arbejdsgiveransvar og om omvendt bevisbyrde. Konsulenten uddyber, at man fra 3F's side har et ønske om, at *"platformsarbejdere"* som udgangspunkt skal betragtes som lønmodtagere, og *"at det så er op til arbejdsgiver skråstreg platformene, at bevise at man ikke er det"* (Bilag 11: l. 37-39). Herunder ligger der således både en forståelse af, at platformene bør påtage sig et arbejdsgiveransvar og dermed er arbejdsgivere og at *"platformsarbejderne"* i udgangspunktet er lønmodtagere. Forståelsen af hvad en lønmodtager er, må dermed læne sig op af den, der sættes op med formodningsreglen, som 3F også er tilhænger af.

Udover disse to forståelser af hhv. platformene som arbejdsgiver og vigtigheden af arbejdsgiveransvar beskriver 3F's konsulent de udfordringer, som den nuværende formulering af formodningsreglen i hans optik kan medføre. Han giver udtryk for, at man i 3F ser det som problematisk, hvis de enkelte arbejdstagere skal rejse et krav om at blive anset som lønmodtagere og fremhæver i samme ombæring vigtigheden af formodningsreglen i direktivforslaget (ibid.: l. 74-75). Han uddyber de udfordringer, der kan komme, hvis arbejdstager selv skal gøre et krav gældende:

"Kendetegnet for mange af de her platformsområder det er, at det er en hård konkurrence, det er mange folk der står i en prekær situation. De skal have flere job for at tjene til dagen og vejen. Hvad ville min tilbøjelighed være til at lægge arm med dig som platform og sige "jeg er lønmodtager". Derfor siger vi, at det er vigtigt at parterne også skal kunne rejse formodningsreglen, lige så vel som at det er vigtigt at vi skal kunne blive partshørt i processen hvis platformen siger nej. Eller det ene bud siger nej. Men tilbage til den individuelle problematik er jo at... der vil være mange som slet ikke vil lægge arm med platformen og sige "jeg er lønmodtager". Men man må ligesom sige at man må tage det step by step (Bilag 11: 79-87).

Af ovenstående citat fremgår konsulentens karakteristik af platformsområdet som et, der er præget af stor konkurrence og af dem, der udfører arbejde på platformene som værende i en prekær situation, der er nødt til at have flere jobs for at ”*tjene til dagen og vejen*”. Her fremgår de subjektifikation effekter, jeg tidligere har beskrevet. Af citatet fremstår der ydermere en forståelse af arbejdets karakter og aflønningsforhold som nogle, der ikke er acceptable. Det næste der fremhæves i citatet er, at ”platformsarbejderne” grundet arbejdets karakter ikke er tilbøjelige til selv at påkalde sig lønmodtagerstatus, og at det derfor er centralt at arbejdsmarkedets parter, i dette tilfælde arbejdstagerorganisationerne, kan ”rejse formodningsreglen” og dermed på arbejdstagers vegne kræve, at platformene anser arbejdstager som lønmodtager. Det følger også af ønsket om, at arbejdsmarkedets parter skal kunne parthøres. Hermed forstås de som parter i sager om arbejdstagerstatus. Her skinner den første overordnede problemforståelse om arbejdstageren som en, der har behov for beskyttelse således igennem. Der er desuden en legitimering af arbejdsmarkedets parter og deres rolle i at løse problemstillingen, som er ”fejlklassifikation” af arbejdstager og derved sikring af arbejdsvilkår. Herved kobles en af fagbevægelsens grundlæggende ”problemforståelser” og normative idéer med deres input til det konkrete policyforslag (Schmidt 2008: 308).

Platforme og det atypiske arbejdsmarked

3F's konsulent fremhæver, ligesom sine kollegaer i de resterende forbund, at de ”problematikker” man i 3F identificerer på platformsområdet anses for at være gældende for det bredere arbejdsmarked, og beskriver det ansvar han har i 3F som et, der relaterer sig til at finde problematikker og løsninger i forhold til det atypiske område. Han fremhæver dog, at spørgsmålet om definition af arbejdstagerstatus omhandler hele arbejdsmarkedet og ikke blot det atypiske område, som repræsentanterne fra de øvrige forbund har beskrevet. Han beskriver det således:

”Og lad mig straks der sige at det er ikke alene på platformsområdet. Altså vi har en udviklingstendens, hvor der udvikles flere og flere forretningskoncepter der egentlig cirkler om hvordan kan en business drive uden om den danske model. Hvordan kommer den uden om den danske model herunder vores lovlige kampskridt for at tegne en overenskomst. Og det gør man simpelthen ved at undslå sig et arbejdsgiveransvar. Det er den ene problematik og det er særligt inden for platformsdelen, at det er jo konceptet at der er nogle undtagelser” (Bilag 11: 13-19).

Her berør 3F's konsulent således en forståelse af den danske model, som afviger en smule fra den, jeg har fundet hos de andre konsulenter. Beskrivelsen af overenskomsttegnelsen som *"et lovligt kampskridt"* har nogle andre konnotationer end de andre forbunds beskrivelser af modellen. Mens de andre konsulenter i højere grad har italesat den danske model som rammesættende og muliggørende for sikring af arbejdstageres vilkår, indikerer ovenstående citat i højere grad en agens i modellen og dens aktører og dermed også af fagforeningernes arbejde. Der er desuden en legitimering af praksissen ved at beskrive kampskridtet som lovligt.

I formuleringen om at virksomhedskoncepterne *"dribler udenom den danske model"* ved at undslå sig et arbejdsgiveransvar ligger der ligeledes en forståelse af den danske model som afhængigt af organiserede parter. Hertil fremhæver han, at hvis ikke arbejdsgiverne påtager sig et ansvar, bliver det det *"vilde vest"* og den danske model vil ikke kunne favne det (Bilag 11: 194-199). Der sættes således en grænse for, hvad den danske model kan *"favne"* og et fravær af arbejdstageransvar som resultat af ikke-organiserbare arbejdsgivere ligger dermed uden for rammerne af den danske model. Dermed er der en legitimering af ønsket om regulering gennem lovgivning, som er beskrevet i forrige afsnit.

Europæisk handlen

Under interviewet med 3F's konsulent beskriver han, hvordan én af deres indgangsvinkler til *"problemet"* med platformsarbejde har været at foreslå og arbejde henimod et bredt, europæisk arbejdstagerbegreb (Bilag 11: l. 151). Jeg finder dermed også den tredje problemforståelse om behov for europæisk regulering hos 3F.

Han beskriver også, hvordan processen henimod at fastsætte mandatet hertil, har været en lang proces både internt i 3F og på hovedorganisationsniveau først i LO og senere i FH. Fra genforhandlingen af Arbejdsvilkårsdirektivet i 2019 hvor europæisk fagbevægelse og dele af Europa-Parlamentet ønskede at definere et europæisk arbejdstagerbegreb, hvilket LO var modstander af, til i dag at arbejde for selv samme. Han beskriver processen således:

" Det var LO's mandat hvor vi i processen og efter flere interne drøftelser når frem til, vi skal have et bredt europæisk arbejdstagerbegreb, man skal også se det i lyset af den udvikling der jo er inden for platformsdelen som jo eksploderer under corona i øvrigt og som jo også gør at vi må jo

også stoppe op, jamen er det nu stadigvæk svaret at vi er imod et europæisk arbejdstagerbegreb, og det må vi jo drøfte, men det lander vi. Og det var der også andre, det var det bestemt ikke kun 3F der var skeptiske ved, men det får vi landet vi faktisk i FH og via FH's mandat vil arbejde for et bredt europæisk arbejdstagerbegreb.” (Bilag 11: 156-162).

Her beskrives det skift, der er sket på de interne linjer med udgangspunkt i platformsarbejdets udvikling. Fra at der har været en modstand imod en fælles europæisk definition, har man valgt at arbejde aktivt for at fremme fælles europæisk handlen og rammesætning. Det nævnes, at det grundet platformsarbejdets grænseoverskridende karakter giver ”*nogle problematikker*”, at det på nuværende tidspunkt er de enkelte medlemslandes definitioner, der er gældende (Bilag 11: l. 167-169). Dette hænger sammen med de pointer, jeg har fremhævet i de to foregående afsnit om, at man i 3F mener at de ”udfordringer” de oplever i forbindelse med platformsarbejde, nemlig et manglende arbejdsgiveransvar fra platformene og fejlklassifikation af arbejdskraften, ikke kan løses inden for den danske models rammer. Han fremhæver, at EU-retten har forrang for dansk lov, hvorfor et EU-arbejdstagerbegreb efter hans mening er ønskværdigt (ibid.: l. 167-181). Den grundlæggende forståelse af hvordan ”problemstillingen” bedst løses er således gennem europæisk handlen og regulering. Der er et særligt fokus på arbejdet for at få defineret et europæisk arbejdstagerbegreb, hvilket der argumenteres for ud fra en klarhed i reguleringsramme.

Opsummering af de nationale forbund

På tværs af de tre udvalgte forbund i Danmark finder jeg en forståelse af, at platformsarbejde er et fænomen, der bør reguleres. Jeg identificerer ligeledes de tre overordnede problemforståelser; ulige magtforhold mellem arbejdsgiver og arbejdstager, platformsarbejde som en del af det atypiske arbejdsmarked og et behov for europæisk regulering. Et overblik over forbundenes forståelser ses nedenfor:

Tabel 3 – Grundlæggende problemforståelser hos de nationale forbund			
Problemforståelse	Ulige magtforhold mellem arbejdsgiver – og tager	Platformsområdet som del af det atypiske arbejdsmarked	Behovet for europæisk regulering
FOA	<ul style="list-style-type: none"> • Arbejdstager tildeles rettigheder og tryghed • Klare definitioner af parterne er gavnlige • ”Bred” forståelse af den danske model 	<ul style="list-style-type: none"> • Det atypiske – og platformsområdet udgør et brud på normalkontrakten 	<ul style="list-style-type: none"> • Ønske om europæisk arbejdstagerbegreb • Opbakning til både dansk og europæisk regulering
HK	<ul style="list-style-type: none"> • Der er en ”gråzone” mellem arbejdsgiver og arbejdstager • Soloselvstændige befinder sig i denne gråzone • Skelen mellem at lede og blive ledt • To typer platforme; arbejdsgivere og distributionsplatforme 	<ul style="list-style-type: none"> • Man ønsker ikke regulering for enkelte virksomheds-konstruktioner • Manglende mulighed for organisering gælder for hele det atypiske arbejdsområde 	<ul style="list-style-type: none"> • Åbenhed for både dansk og europæisk regulering • Klarhed om danske arbejdstagerbegreb er inden et europæisk fastlægges
3F	<ul style="list-style-type: none"> • Platformene bør tage et arbejdsgiveransvar – og dermed defineres som arbejdsgiver • Formodningsreglen kan være et redskab til at skabe klarhed 	<ul style="list-style-type: none"> • Løsninger for hele det atypiske arbejdsmarked • Aktiv beskrivelse af fagforeningernes rolle i at sikre arbejdsvilkår • Vigtighed af organisering 	<ul style="list-style-type: none"> • Ønske om et EU-arbejdstagerbegreb • <i>Fejlklassificeringen</i> af arbejdskraft kan ikke løses inden for den danske models rammer

De mest markante forskelle mellem de nationale forbund er således mellem definitionerne af, hvad en selvstændig er hvor HK har en smallere definition, end jeg finder hos nogle af de andre forbund. HK er desuden mere åben for dansk regulering når det kommer til arbejdstagerbegreb end de andre to forbund giver udtryk for.

Hovedorganisationen

I de følgende afsnit udfoldes analysens næste niveau af, hvordan de tre problemforståelser kommer til udtryk hos hovedorganisationen FH. Det har både udgangspunkt i det positionspapir, som FH indsendte til ETUC i forbindelse med anden høring af arbejdsmarkedets parter og et interview med advokat Lotte Dickow, som har været ansvarlig for arbejdsgruppen om atypiske ansatte i FH-regi.

Ulige magtforhold

Den første problemforståelse angående uligheden i magtforhold mellem arbejdsgiver og arbejdstager finder jeg også hos FH. Dette særligt med fokus på, at arbejdstager anses som beskyttelseskrævet.

Under interviewet med FH's repræsentant beskriver hun, at der er mange migrantarbejdere og unge inden for det atypiske arbejdsområde, og at dette kan være problematisk idet disse grupper på arbejdsmarkedet i mindre udstrækning "*forstår den danske model*" (Bilag 8: 1. 367-368). Her refereres der således igen til den danske model som begreb, men her som noget arbejdstager skal have en forståelse for, for at sikre sine rettigheder. Dette bygger i lighed med mange af de ovenstående konsulenters brug af begrebet på en forståelse af, at organisering er vejen til rettigheder. Hun beskriver videre, hvorledes dette kan gøre det kompliceret at sikre overenskomstdækning.

Hun uddyber, hvordan direktivforslagets formodningsregel kan være med til at rykke ved dette forhold og beskriver "*at lige præcis i forhold til det her direktiv jamen så går det faktisk ind og sætter nogle meget principielle spørgsmål på spidsen ikke?*" (Bilag 8: 381-382). Denne udtalelse kommer i forlængelse af beskrivelser af, hvordan formodningsreglen ifølge FH's repræsentant vil gøre det klart, hvem der er arbejdstagere og dermed i hvilke sammenhænge fagforeningernes ret til konflikt og til at tegne overenskomst kan gøre sig gældende. Som tidligere nævnt er det kun muligt at overenskomstdække lønmodtagere. Arbejdstagerstatus og klarhed herom er derfor et af de principielle spørgsmål, der refereres til. Ved at fremstille direktivforslaget og dets genstandsfelt som noget, der berører fundamentale og grundlæggende principper på det danske arbejdsmarked, søges policy forslaget og formodningsreglen legitimeret (Schmidt 2008: 308). Dette er særligt interessant,

idet den danske fagbevægelse i dette spørgsmål forholder sig anderledes til regulering af arbejdsmarkedet fra EU, end de traditionelt set har gjort. Under interviewet med FH's repræsentant beskriver hun, hvordan man fra fagbevægelsens side "normalt" ser EU-regulering som noget der "*er en kæp i hjulet i forhold til den danske model fordi at de begynder at regulere det som arbejdsmarkedets parter normalt regulerer*" men at man i denne proces har forholdt sig anderledes positive, og hun påpeger, at man fra Beskæftigelsesministeriets side har været overraskede over FH's positive indstilling (Bilag 8: l. 46-63).

Citatet, og de konnotationer det har, minder om FOA's konsulents beskrivelse af det atypiske arbejdsområde som et brud på kernen i den danske model, hvilket han beskrev som aftaler indgået mellem organiserede parter. Der er dermed en vis lighed mellem FOA's forståelse og den, jeg finder hos FH. Ved at identificere problemstillingen som en kognitiv idé, der kobler den konkrete politiske handlen, direktivforslaget, sammen med løsningen på et konkret "problem" der er funderet i dansk fagbevægelses problemforståelse søges den konkrete politiske linje legitimeret (Schmidt 2008: 308).

Platforme og det atypiske arbejdsmarked

I lighed med hos medlemsorganisationerne finder jeg også den anden problemforståelse; ønsket om ikke blot at regulere platformsområdet, men at kigge på hele det atypiske arbejdsmarked hos FH. Dette fremhæves som én af tre hovedprioriter i FH's positionspapir (Bilag 6).

Her argumenteres der for, at et direktivforslag, som udelukkende omhandler "platformsarbejdere" vil kunne efterlade andre former for atypisk beskæftigede uden den nødvendige beskyttelse (Bilag 6: 3). Det pointeres også, at et direktivforslag for platformsarbejde skal dække alle, uanset om de anses som lønmodtagere eller soloselvstændige (ibid.: 5). Hensynet er, at alle "platformsarbejdere" på denne måde vil få sikret deres rettigheder. Her skeles der således også til arbejdskraftens status og der udtrykkes et ønske om at tildele rettigheder til soloselvstændige, som ellers ikke sædvanligvis kan forsikres under den danske model. Her er der dermed en del af den forståelse, jeg finder hos HK, som ikke ser soloselvstændige som en del af kategorien selvstændige. Der refereres ikke, som hos 3F og FOA, til "falske selvstændige", hvilket i højere grad er en definition hvis konnotationer er, at der er tale om en gruppe på arbejdsmarkedet, der fejlagtigt er klassificeret som selvstændige, selvom de reelt er lønmodtagere og derfor bør kunne få de rettigheder, der hører til denne status.

I forlængelse heraf finder jeg en anden grundforståelse og argumentation; at direktivforslaget kan være med til at styrke legitimiteten i den danske model. FH's repræsentant beskriver legitimiteten således *"hvis vores model skal have legitimitet, så kan vi ikke have sårbare personer gående uden for modellen, fordi så... så vil folkettinget jo sige at der er nogle personer som vores model ikke kan finde ud af at hjælpe, så er vi nødt til at lave noget lovgivning"* (Bilag 8: 386-389). Der refereres således igen til den danske model og dens rammer som et argument for, hvorfor der er behov for regulering udefra. Den forståelse af den danske model som begreb og de deraf følgende konsekvenser uddybes i diskussionsafsnittet.

Europæisk handlen

Med udgangspunkt i ovenstående forståelse af platformsarbejde præsenterer FH i deres policypaper, et klart og tydeligt EU-arbejdstagerbegreb som én af deres tre grundlæggende ønsker til direktivforslaget (Bilag 6). Problemforståelsen om behovet for europæisk regulering er således også at finde på hovedorganisationsniveau.

Dette forslag bygger på en grundlæggende forståelse hos FH, som de deler med Kommissionen om, at beskæftigelsesstatus er som et hovedproblem. FH beskriver i deres positionspapir, at de anser det for nødvendig at skabe *"lovgivningsmæssig klarhed"* for *"fuldt ud at kunne sikre ordentlige arbejdsvilkår i en digitaliseret økonomi"*. Her fremhæves den lovgivningsmæssige rammes indvirkning på sikring af rettigheder dermed i lighed med flere af de nationale forbund. Dette bindes sammen med den *"ubalance i magtforhold der er mellem den arbejdende og arbejdsgiveren f.eks. i form af afhængighed eller underordning"* (Bilag 6: 2). Her kan der trækkes en tråd til den første problemforståelse. Der sættes ydermere lighed mellem klarhed i reguleringsramme og sikring af arbejdsvilkår.

Under interviewet med FH's repræsentant beskriver hun, hvordan man i FH ser klarhed om arbejdstagerstatus igennem et klart og bredt arbejdstagerbegreb som mulighed for at kunne sikre håndhævelse af overenskomster og dermed sikre beskyttelse (Bilag 8: 1. 87-93). På den måde er den forståelse af kollektive aftaler som Dorethy & Franca (2020) beskriver, er at genfinde hos FH's advokat. Det fremhæves således at klart definerede parter er vejen til at kunne opnå gode arbejdsvilkår. På den måde anses den danske model som rammesættende for at kunne sikre og opnå gode arbejdsvilkår – også på platformsområdet.

Hun argumenterer desuden for, at den vej man fra FH's side mener er mest oplagt til at opnå bred dækning på arbejdsmarkedet er gennem et europæisk arbejdstagerbegreb. Overvejelserne og processen henimod at FH fik mandat til at arbejde for et EU arbejdstagerbegreb beskrives ud fra det perspektiv, at man fra FH's (dengang LO) side har arbejdet imod netop denne tanke i forbindelse med revisionen af Arbejdsvilkårsdirektivet i 2019 (Bilag 8: l. 132-138). Dette sker, i lighed med de nationale forbund, på baggrund af en argumentation om, at der er mange forskellige danske arbejdstagerbegreber både i lovgivningen og i overenskomster og at dette skaber uklarhed. I lighed med 3F's konsulent nævner hun, at dette ikke er noget der kan løses inden for modellens rammer og beskriver, at man i FH kan se, at der er nogle der *"falder ud af modellen"* (ibid.: l. 248-254). Der er dermed en forståelse af, at der grundet de arbejdstagerbegreber der er på nuværende tidspunkter er personer, som burde kunne sikres inden for modellens rammer, som ikke opnår sikring.

ETUC

Det sidste analyseniveau der går forud for specialets afsluttende diskussion er det europæiske niveau repræsenteret ved ETUC. Udgangspunktet for denne del af analysen er dels ETUC's to indgivne høringssvar til Kommissionen og dels det afholdte interview med ETUC's policy advisor på platformsområdet, Ignacio Doreste. I denne del af analysen vil jeg have fokus på at undersøge, hvordan og i hvilken grad de problemforståelser og idérepræsentationer der er repræsenteret hos de danske organisationer har fundet vej ind på europæisk niveau.

Ulige magtforhold

På europæisk plan hos ETUC finder jeg ligeledes den første problemforståelse af, at arbejdstager er den svage part i en arbejdsrelation, og at der er behov for regulering for at få balance i den ulige magtrelation (Bilag 7: l. 148-153). Under interviewet med ETUC's repræsentant fremhæver han direktivforslagets omvendte bevisbyrde og formodningsregel som konkrete redskaber, der kan være med til at rette op på magtbalancen.

Dette følger af, at det ikke er den enkelte arbejdstager, som skal bevise, at de er lønmodtagere, men at det derimod er op til arbejdsgiveren at bevise, at de ikke er. Her er der altså en anden forståelse af formodningsreglens karakter og potentiale, end jeg finder hos 3F. Dette kan skyldes, at ETUC's repræsentant lægger vægt på den omvendte bevisbyrde og formodningsreglen som en samlet enhed, hvorimod 3F's konsulent i det fremhævede lægger vægt på formodningsreglen i sig selv. Policy

advisoren fra ETUC fremhæver desuden i lighed med de danske organisationer, jeg har talt med, at platformsarbejde ofte ”tiltrækker” svage arbejdstagere. For at denne del af direktivforslaget kan finde anvendelse, kræver det ifølge ETUC, at både arbejdstager og arbejdsgiver kategoriseres.

I deres første høringssvar skriver ETUC, at platforme ikke er ”formidlere” af arbejdskraft mellem dem, der udbyder en opgave, og dem der betaler, men derimod er virksomheder, og derfor har en række rettigheder og pligter, de skal leve op til (Bilag 4: 3). I deres andet høringssvar skriver de, at en digital platform vil kunne falde ind i kategorierne; arbejdsgiver, vikarbureau eller ”formidler”, men at det er vigtigt, at der ikke dannes en yderligere ”platformskategori” på arbejdsmarkedet, da dette vil kunne skabe et lovgivningsmæssigt ”smuthul” i forhold til ikke at behøve at ansætte sine medarbejdere (Bilag 5: 10). De uddyber ved at beskrive, hvordan dannelsen af en sådan kategori vil kunne medføre ”dumping” af arbejdsvilkårene i visse arbejdsmarkedsmodeller. Hermed videreføres den forståelse af sammenhængen mellem beskæftigelsesstatus, rettigheder og arbejdsvilkår, jeg finder hos de danske aktører.

Dette hænger desuden sammen med ETUC’s forståelse af platformsarbejde som kategori. Under interviewet med ETUC’s repræsentant beskriver han, hvordan han oplever, at der fra flere sider argumenteres for, at regulering vil være dræbende for platformsøkonomien, som har været med til at skabe jobs under pandemien. Hertil udtaler han, at *”det [platformsøkonomien] er ikke en særskilt økonomi, jeg mener, det her er sektorer, som allerede eksisterer. Det er en virksomhedsmodel, som er baseret på unfair konkurrence”* (Bilag 7: l. 199-201). Forståelsen af at platforme ikke er et nyt fænomen, men en virksomhedskonstruktion spejler sig desuden i de løsningsforslag og ønsker til regulering, som ETUC fremsætter i deres høringssvar. Her lægger de vægt på, at der ikke bør være forskel på den regulering online – og offline platforme underlægges (Bilag 4: 6). Måden de anskuer fænomenet platformsarbejde på har dermed en afsmittende virkning på den regulering, de anser som den rette.

I kategoriseringen af ”platformsarbejdere” beskriver ETUC i begge deres høringssvar, at de er modstandere af dannelsen af *”en tredjekategori mellem lønmodtagere og selvstændige”* (Bilag 4: 1; Bilag 5: 1). De skriver også, at der ikke er behov for mere specifik og begrænset arbejdsmarkedsregulering for lønmodtagere. Heri ligger der således en forståelse af, at

platformsarbejde i højere grad vil falde ind under kategorien lønmodtager end selvstændig. Også her er der dermed en lighed mellem de forståelser af begrebet, jeg finder hos de danske organisationer.

Derudover fremhæves muligheden for at indgå social dialog mellem organiserede parter som en årsag til, at det er essentielt at klargøre, hvilke platforme der kan anses som arbejdsgivere. Der lægges dermed også her vægt på organiserbarhed af både arbejdstager og arbejdsgiver. Her kommer den underliggende forståelse om arbejdsmarkedets parter rolle i regulering af arbejdsmarkedsforhold dermed også til udtryk.

Platforme og det atypiske arbejdsmarked

Som beskrevet i analysens indledende afsnit anvender ETUC en anden terminologi for det fænomen, som de danske aktører refererer til som *det atypiske arbejdsmarked*. I ETUC's to høringssvar drager de dog paralleller mellem reguleringen af platformsområdet og regulering af dele af det mine danske aktører beskriver som atypisk beskæftigelse. De skriver, at de ønsker en løsning der gælder for alle "*non-standard workers*", hvilket i høj grad minder om beskrivelsen af atypisk arbejde. De inkluderer desuden selvstændige i denne kategori i deres første høringssvar (Bilag 4: 2).

Rosin (2020) undersøger, som beskrevet i litteraturreviewet, mulighederne for at anvende rammesætningen fra 1999 indgået mellem arbejdsmarkedets parter på europæisk plan angående tidsbegrænset ansættelse på platformsområdet. Dette er stykke regulering, der netop har til formål at regulere det atypiske arbejdsmarked (jf. 1999/70/EC (FTWD)). Rosin konkluderer, at Vikardirektivet af 2008 er en mere passende reguleringsramme. Dette dog på baggrund af en karakteristisk af forholdet mellem platformene, dem der udfører arbejdet på platformene og forbrugerne som et distributivt forhold, hvor platformene formidler kontakten mellem brugeren og den, der leverer en service. Det minder således om den ene af de tre kategoriseringer, ETUC har for platforme, som beskrevet i afsnittet ovenfor. Hermed kommer det også til udtryk, hvilken effekt forståelsen af hvad en platform er har på den reguleringsramme for platformsarbejde de forskellige aktører ønsker. Ses platforme, som i Rosins artikel, som en medierende størrelse i lighed med et vikarbureau anses Vikardirektivet som en passende reguleringsramme. Hos mine danske aktører finder jeg over en bred kam en forståelse af, at platformene er arbejdsgivere og derfor skal tage et arbejdsgiveransvar. Derfor er der også et ønske om regulering af området, der muliggør dette. Undtagelsen her er HK, der ligesom ETUC giver udtryk for, at der kan være platforme, der har en medierende karakter. Den

grundlæggende forståelse for, med Bacchis terminologi, de centrale begrebspår er dermed udslagsgivende for, hvilke løsninger de enkelte aktører er tilhængere af.

Europæisk handlen

Som det er tilfældet hos de danske aktører, jeg har inddraget, argumenterer man hos ETUC også for, at løsninger på nationalt niveau ikke er tilstrækkelige. Jeg finder således også den tredje og sidste problemforståelse i ETUC's argumentation.

Dette med udgangspunkt i en argumentation der minder om den, jeg finder hos FH og de nationale forbund om, at platformsarbejde er grænseoverskridende, og at europæisk handlen kan bidrage til lige vilkår, lige behandling og fair konkurrence (Bilag 5: 11). De grundlæggende idéer om hvordan der kan argumenteres for behovet for europæisk handlen går således på tværs af aktørerne.

Under interviewet med ETUC's repræsentant kommer på nogle af de forskellige udfordringer, der har været undervejs i processen henimod at ETUC kunne fremlægge en fælles position frem. Konsulenten fremhæver to spor i forhold til nationale interesser og forståelser, der har skabt udfordringer. En del af den franske fagbevægelse fremhæves og det samme gør de nordiske lande.

De franske forbund som fremhæves ”*omfavner narrativet om at respektere arbejdernes villighed*” (Bilag 7: 126-128). Hermed menes, at der er en forståelse af, at arbejdstagerne har et ønske om at være selvstændige. ETUC's repræsentant beskriver, hvordan disse forbund derfor har afholdt sig fra at stemme ved mandatafgivelserne i ETUC. Her opleves der dermed en intern splittelse, og det at nogle af de franske medlemsorganisationer afholder sig fra at stemme, ser jeg som en indikation på afstand imellem deres forståelse af ”problemet”, og den position ETUC har stemt igennem, og som kommer til udtryk i høringssvarene. Dette selvom det under interviewet understreges, at ETUC er en organisation, der har en bottom-up struktur og er afhængig af deres medlemsorganisationers inputs, og at de derfor også tager deres uenigheder med i deres overvejelser (ibid.: l. 166-169). Dermed falder disse franske forbunds forståelse af problemet uden for den diskursive praksis, der ellers er blevet konsensus i ETUC.

Den nordiske ”utilfredshed” beskrives som en bekymring for, hvordan den omvendte bevisbyrde i forhold til arbejdstagerstatus vil kunne være en trussel imod nationale arbejdstagerbegreber (Bilag 7:

l. 167-177). Denne position giver FOA's repræsentant også udtryk for, at han har oplevet henimod fastlæggelsen af FH's mandat (Bilag 9: 417-423). Han beskriver det som *"argumenter om at det går alt for tæt på den danske model"* hvilket kan være i tråd med de udfordringer, ETUC's repræsentant har oplevet med *de nordiske forbund*. Selvom "respekt for nationale arbejdsmarkedsmodeller" er skrevet ind som et hovedbudskab i FH's positionspapir, beskrives der ikke bekymringer i forhold til nationale arbejdstagerbegreber. Nærmere tværtimod som det også fremgår af de foregående analyseafsnit. Den konkrete bekymring i forhold til nationale arbejdstager er derimod noget, der fremgår af én af de svenske hovedorganisationer, TCO's, positionspapir, som er indsendt til ETUC. Heri udtrykkes et ønske om, at nationale arbejdstagerbegreber respekteres (Bilag 12).

Delkonklusion

Analysen er udført med udgangspunkt i Bacchis teoriramme og med henblik på at identificere og kortlægge de problemforståelser, der er repræsenteret hos mine valgte aktører i dansk og europæisk fagbevægelse. Jeg har identificeret tre grundlæggende problemforståelser, som går igen hos alle aktørerne.

Den første er, at der er et ulige magtforhold mellem arbejdstager og arbejdsgiver og, at dette forhold forstærkes af platformsarbejdes karakter. En del af denne problemforståelse er ligeledes, at magtforholdet kan gøres mere ligeligt, når arbejdstagerne organiserer sig. For at dette kan lade sig gøre, er det dog nødvendigt at kunne blive kategoriseret som lønmodtager, da selvstændige ikke har samme muligheder for organisering og for at indgå i kollektive aftaler.

På mit første analyseniveau hos de danske fagforeninger finder jeg en fælles forståelse af, at personer der udfører platformsarbejde bør kunne kategoriseres som arbejdstagere. Der er et ønske om at kunne definere "platformsarbejdere" som lønmodtagere for derigennem at sikre deres rettigheder. Der er til dels tilslutning til direktivforslagets formodningsregel som en konkret definition. I spørgsmålet om definition af platforme finder jeg enighed hos 3F og FOA om, at de kan anses som arbejdsgivere og dermed skal pålægges et arbejdsgiveransvar. Hos HK finder jeg også denne forståelse, men dog med det forbehold, at der er platforme, som blot har en medierende rolle og dermed ikke er arbejdsgivere. Den danske hovedorganisation FH anser ligeledes den danske model og organisering af arbejdsmarkedets parter som en måde at sikre rettigheder. Her anses fagbevægelsen som en del af

løsningen på de udfordringer, de oplever, at der er på platformsområdet. På det sidste analyseniveau hos ETUC genfinder jeg de overordnede idéer, som også gør sig gældende hos de danske aktører.

Den anden problemforståelse om at platformsområdet er en delmængde af det atypiske arbejdsmarked trækker på den forståelse, som er skitseret hos Steen Scheuer i specialets litteraturreview. På tværs af aktørerne argumenteres der for behovet for organiserbarhed af både arbejdstager og arbejdsgiver på platformsområdet og på at klargøre, hvad relationen imellem de to er. På det sidste analyseniveau hos ETUC beskrives det, hvordan synet på dette forhold er afgørende for, hvilken reguleringsramme aktørerne mener er den rigtige.

Den sidste problemforståelse om at der er behov for europæisk handling spejler den overordnede målsætning med direktivforslaget. Her er der største forskel på de danske aktørernes positioner og den, der findes hos ETUC. Her er der således et konkret eksempel på idéer, som ikke kommer videre end det nationale niveau. De danske aktører er fælles om et ønske om at få defineret et europæisk arbejdstagerbegreb. Denne forståelse bygger på de to foregående problemforståelser om, at beskæftigelsesstatus er nøglen til rettigheder. Det danske ønske om overstatslig regulering af arbejdsmarkedet gennem EU er der, hvor den følgende diskussion udspringer.

6. Diskussion

Som den ovenstående analyse illustrerer, og som en af informanterne sætter ord på, er der nogle helt centrale spørgsmål og problemstillinger på spil, når det kommer til dansk fagbevægelse og deres position i forhold til platformsarbejde. En forståelse af at den danske model ikke er en tilstrækkelig ramme for at kunne regulere denne del af arbejdsmarkedet – hvad end den ses som et nyt fænomen eller en virksomhedskonstruktion, der altid har eksisteret. Dette aktualiserer overvejelser om både, hvordan en arbejdstager kan defineres, hvordan gode arbejdsvilkår på et digitaliseret arbejdsmarked bedst sikres og hvilken rolle arbejdsmarkedets parter kan spille i at sikre dem.

På tværs af det forskningsfelt jeg skriver mig ind i omkring atypisk eller prekær beskæftigelse er der en forståelse af, at denne type beskæftigelse er defineret ud fra et fravær af rettigheder og beskyttelse (Vallas & Kallenberg 2018; Scheuer 2017; Standing 2011).

Med udgangspunkt i Standings karakteristik af prekariatet som en socioøkonomisk gruppe, med træk af at være en *class-in-the-making*, beskriver han hvordan italesættelsen og forståelsen af sig selv som en klasse vil kunne være med til at vække genkendelse, men at dette er svært at opnå på et globaliseret arbejdsmarked (Standing 2011: 7f). Det kan diskuteres, hvorvidt de karakteristikkere Standing har for prekariatet kan lægges ned over platformsarbejde, men hans tanke om at det vil være svært reelt at tildele rettigheder til prekære eller atypisk beskæftigede gennem kollektive aftaler er interessant i denne sammenhæng (Standing 2014: 136f).

Hvor Standing med sit neomarxistiske udgangspunkt forstår prekariatet som noget, der har klassekarakteristika og dermed har potentialitet for mobilisering i sig selv uden om de traditionelle institutionelle rammer, som særligt de nordiske aftalemodeller med stærk repræsentation og organisering af arbejdsmarkedets parter tilbyder. For mine undersøgte aktører i dansk og europæisk fagbevægelse vil den muliggørende ramme og institution med øjne være kollektive aftaler og organisering i fagforeninger.

Over de seneste år har der været eksempler på, at der er indgået aftaler eller overenskomstaftaler med platformsvirksomheder (Ilsøe & Jesnes 2020: 54ff; Cevea 2022). I 2018 indgik den danske rengøringsplatform Hilfr og 3F indgik en aftale, der anses for at være den første indgående aftale mellem en platformsvirksomhed og en fagforening og som muliggjorde at operatørerne kunne vælge,

hvorvidt de ville udbyde rengøring via platformen som ansatte eller selvstændige (Ilsøe & Jesnes 2020). Og sidste år tegnede Dansk Erhverv og 3F en egentlig overenskomst for madudbringningsservicen JustEat (Cevea 2022). Der er således eksempler fra nyere tid på, at platformsarbejde inkluderes i de traditionelle rammer for den danske model. Derfor er et spørgsmål der står tilbage også, hvad baggrunden er for at ønske regulering gennem lovgivning, og hvad det er ved platformsfænomenet, der gør at de valgte organisationer ikke mener, at rammerne i den danske model er passende.

Med udgangspunkt i analysen er en udfordring et fravær af organiserbare parter på begge sider. Hvor mine informanter overvejende lægger vægt på, hvordan man kan gøre de personer, der udfører platformsarbejdere organiserbare ved at ændre deres beskæftigelsesstatus gennem formodningsreglen, såfremt de kan leve op til kriterierne, er der også et manglende ønske fra platformene om at påtage sig arbejdsgiverstatus. Ved at platformene selv fremfører et synspunkt om, at de er medierende enheder, der gør det muligt for selvstændige erhvervsdrivende at komme i kontakt med potentielle kunder, kan de derfor ikke gøres til arbejdsgivere. Samtidigt giver mine informanter på hovedorganisationsniveau udtryk for, at de oplever at arbejdsgiverorganisationerne heller ikke har et stort ønske om at indgå aktivt i forsøget på at mobilisere og organisere platformsvirksomhederne. Det er den forståelse, informanten fra ETUC fremsætter (Bilag 7: 1. 213-224). Mobilisering af både arbejdsgiver og arbejdstagersiden er nødvendigt, særligt inden for en arbejdsmarkedsmodel som den danske, der i høj grad er bygget op om, at regulering og fastsættelse af løn-og arbejdsvilkår sker gennem dialog mellem arbejdsmarkedets parter. Når denne dialog ikke er mulig, er den løsning mine informanter fra fagbevægelsen fremsætter regulering gennem lovgivning.

Det næste spørgsmål der opstår er, hvorfor den danske fagbevægelse i dette tilfælde både ønsker *europæisk* regulering og, som det fremgår af analysen, i vid udstrækning ønsker at regulere i videre udstrækning end den ramme, der er præsenteret i direktivforslaget, da de fremsætter et ønske om et EU-arbejdstagerbegreb.

Den traditionelt danske skepsis over for EU-regulering af arbejdsmarkedsforhold bunder i en frygt for, at der igennem lovgivning og særligt EU-regulering kan tildeles individuelle rettigheder, hvilket ikke harmonerer med den danske arbejdsmarkedsmodel, som er bygget op om, at rettigheder sikres gennem kollektiv organisering (Borchorst et al. 2012: 99). Det er den bekymring, 3F's konsulent taler

ind i, da han fremhæver vigtigheden af, at den enkelte ”platformsarbejder” skal have mulighed for partsrepræsentation, og FH’s repræsentant giver udtryk for med en beskrivelse af de generelle betænkningsman i en dansk sammenhæng har, når det kommer til regulering af arbejdsmarkedet gennem EU (Bilag 11: l. 82-84; Bilag 8: 310-318). Men til trods for denne generelle udfordring mellem den danske arbejdsmarkedsmodel og EU-regulering, har man fra dansk fagbevægelses side alligevel valgt at arbejde for EU-regulering af fænomenet platformsarbejde, som min analyse viser.

Dette til trods for at jeg hos mine informanter finder flere eksempler på argumenter for at regulere nationalt. Der er blandt andet bred opbakning til regeringsudspillet *Danmark kan mere I* (Finansministeriet 2021). Heri beskrives det, at ”*Platformsøkonomien og de mange nye ansættelsesformer må ikke undergrave løn og arbejdsvilkår på det danske arbejdsmarked. Det kræver et nyt blik på den danske model*” (ibid.: 19). Her præsenteres blandt andet et permanent råd der skal rådgive regeringen i med repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter. Der beskrives ligeledes en dansk formodningsregel, som flere af mine informanter også refererer til. Der er således et sideløbende nationalt spor, der kører parallelt med direktivforslaget.

HK’s repræsentant beskriver ydermere, hvordan man oprindeligt havde et forbehold for at arbejde for et europæisk arbejdstagerbegreb ”for vi kan også risikere at der kommer et europæisk arbejdstagerbegreb som ikke er til vores fordel”, ligesom det anføres, at der er mange stemmer på europæisk plan. Der er dermed en frygt for at afgive bestemmelse eller suverænitet og for at få et resultat, der ikke er gavnligt. FH’s repræsentant beskriver også, at denne frygt har været udtalt i fagbevægelsen. Men hvor hun har oplevet, at der tidligere og i dele af fagbevægelsen har været en opfattelse af, at et EU-arbejdstagerbegreb ville kunne begrænse rammen, der kunne tegnes overenskomst inden for, mener hun, at det kun vil være med til at gøre overenskomsternes anvendelsesområde bredere (Bilag 8: l. 157-171). Dette ud fra en forståelse af, at banen lige nu begrænses af konkurrencelovgivningen, der afholder eksempelvis ”platformsarbejdere” i at indgå i en overenskomst. Det bygger således på forståelsen af, at der er en delmængde af dem, der kategoriseres som selvstændige, der reelt burde kunne overenskomstdækkes.

Her er forståelsen af kategoriseringen af hhv. arbejdstager og selvstændig således central. Denne forskel kan rent teoretisk forstås ud fra de forståelser af det atypiske arbejdsmarked der præsenteres i hhv. Rubery et al. (2018) og Thörnquist (2015). Hvor Rubery et al. lægger vægt på, at der grundet

digitalisering af arbejdsmarkedet er sket fundamentale forandringer, som har haft indflydelse på ansættelsesforhold og derigennem også på den sociale sikring. De argumenter for, at tilvæksten i antallet af atypisk beskæftigede, som man har forsøgt at inkludere i ”normalforståelsen” af arbejdskraft, har været med til at udvande lønmodtagerbegrebet. Her er der således et argument for, at det kan være underminerende at inkludere såkaldt falske selvstændige, soloselvstændige eller ”platformsarbejdere” i lønmodtagerbegrebet via eksempelvis formodningsreglen.

Den modstående forståelse er repræsenteret hos Thörnquist (2015), og størstedelen af mine informanter. Her beskrives det, hvordan dét at det er muligt at se en gråzone mellem arbejdstager og selvstændig er undergravende for forståelsen af en lønmodtager. Dette minder således om den måde, FH’s repræsentant beskriver inklusionen af ”platformsarbejdere” i overenskomstsyste­met som en måde at legitimere den danske model. Hun beskriver det som en måde at sikre, at der ikke er sårbare arbejdstagere uden for modellens rammer, hvilket således minder om Thörnquists forståelse.

På trods af at der fremføres argumenter for at ”platformsarbej­deres” rettigheder kan sikres gennem national regulering, er det mandat, der er vedtaget for regulering på EU-niveau.

Men spørgsmålet er, hvorfor det netop er i spørgsmålet om platformsarbejde, at dansk fagbevægelse, her repræsenteret ved FH, er blevet enige om at arbejde for både europæisk regulering og et europæisk arbejdstagerbegreb. Anses fænomenet for at være så nyskabende og revolutionerende?

De problemforståelser og argumenter jeg finder i min analyse for, at der netop på dette område er behov for EU-regulering er, at der er tale om grænseoverskridende og digitaliserede virksomheder, der forstås som værende en del af det atypiske arbejdsmarked. Disse forhold kunne være beskrivende for andre dele af arbejdsmarkedet. ETUC’s repræsentant beskriver som nævnt, at man hos ETUC ikke anser platformøkonomien som en ny økonomi, men som en allerede eksisterende virksomhedsstruktur (Bilag 7: l. 199-201). Størstedelen af mine danske aktører giver også udtryk for, at de problemstillinger de knytter til platformsområdet omkring udviskningen mellem at blive ledt og at lede sig selv, er nogle de også ser på andre dele af arbejdsmarkedet, hvis ikke hele arbejdsmarkedet (Bilag 8: l. 127-131). Det rejser spørgsmålet om, hvad det er ved platformsarbejdet, der kan muliggøre en ændret holdning om behovet for et europæisk arbejdstagerbegreb i forhold til revisionen af Arbejdsvilkårsdirektivet i 2019?

Et forhold der kan gøre sig gældende, og som mine informanter delvist italesætter er, at de oplever, at personer som de tidligere ville kunne organisere falder uden for modellens rammer, i og med at de anses som selvstændige (Bilag 8: l. 27-31). Ved at arbejde for at gøre disse personer på arbejdsmarkedet organiserbare gennem en ændret beskæftigelsesstatus, bliver det muligt for fagbevægelsen at efterleve det oprindelige behov på arbejdsmarkedet, de er udsprunget af – et ønske om at sikre rettigheder og vilkår for de enkelte arbejdstagere. De traditionelle fagforeninger over de seneste år har tabt medlemmer til de såkaldt ”gule fagforeninger” og en stigning i mængden af uorganiseret arbejdskraft (Bruun & Nørgaard 2022). På den baggrund kan et yderligere motiv for at arbejde for at kunne organisere ”platformsarbejdere” ved en ændret beskæftigelsesstatus være, at man derigennem vil kunne få adgang til en større mængde potentielle medlemmer.

Med en grundlæggende problemforståelse om, at de udfordringer angående instruktionsbeføjelser, fagbevægelsen oplever på platformsområdet også ses på det øvrige atypiske arbejdsmarked og en forståelse af platformsområdet og dets virksomhedskonstruktioner som nogle, der vinder frem og er i kraftig vækst, kan der således være tale om et ønske om fremtidssikring ikke bare af den danske arbejdsmarkedsmodel, men også af fagbevægelsen som central aktør.

7. Konklusion

Dette speciale er udarbejdet med henblik på at besvare følgende problemformulering:

Hvilke problemforståelser lægges der til grund for dansk fagbevægelses ønske om EU-regulering af platformsarbejde?

Dette med udgangspunkt i diskursiv policyanalyse og med dansk fagbevægelse som case. Gennem en empirisk analyse udført på baggrund af dokumentanalyse og kvalitative semistrukturerede interviews har jeg identificeret tre grundlæggende problemforståelser i henhold til platformsarbejde hos dansk fagbevægelse.

Den første er, at der er et ulige magtforhold mellem arbejdstager og arbejdsgiver, samt at dette kan balanceres gennem arbejdstagers ret og mulighed for at organisere sig. Jeg finder en forståelse blandt mine informanter på tværs af organisationsniveau af, at dette forhold forstærkes af platformsarbejdets karakter. Dels grundet karakteristika ved de personer som oftest udfører platformsarbejde og dels grundet deres ansættelsesretlige status af soloselvstændige, som udelukker dem fra at indgå i kollektive aftaler.

Den anden problemforståelse jeg finder er, at platformsarbejde ikke kan adskilles fra det atypiske arbejdsmarked. Blandt mine informanter er der således et ønske om, at regulering af platformsarbejde også kan bredes ud til det øvrige atypiske arbejdsmarked. Visse af mine informanter giver udtryk for, at de udfordringer de knytter til fænomenet platformsarbejde, også gælder for hele arbejdsmarkedet. Disse udfordringer bunder i en udviskning af grænserne mellem at blive ledt og at lede sig selv.

Den tredje og sidste problemforståelse jeg identificerer er, at spørgsmålet om platformsarbejdets vilkår ikke kan rummes inden for rammen af nationale arbejdsmarkedsmodeller, hvorfor der er behov for regulering gennem EU. Blandt de danske aktører er der et ønske om, at reguleringen går længere end det, der lægges op til med EU-Kommissionens direktivforslag. Med et FH fastsat mandat arbejdes der for fastsættelsen af et EU-arbejdstagerbegreb. Dette er ikke et ønske, der identificeres på europæisk plan. Der er dog ikke entydig enighed blandt de danske aktører om, hvorvidt EU-arbejdstagerbegrebet bør fastsættes forud for et eventuelt dansk defineret arbejdstagerbegreb.

Med specialet kortlægger jeg således hvordan de bagvedliggende problemforståelser er med til at forme de løsningsforslag de valgte aktører anser for at være de bedste. Koblingen mellem at sikre legitimiteten af den danske models rammer gennem et EU-defineret arbejdstagerbegreb har, som min analyse viser, været en proces. Med de interviews, jeg har foretaget har jeg fået indblik i de mekanismer og forståelser, der er skabt som følge af processen. Jeg får ligeledes adgang til at kunne kortlægge forskellene imellem de forståelser og idéer mine valgt aktører. På baggrund af specialets analyse-og diskussionskapitler undersøger jeg, hvorledes opbakningen til et EU-arbejdstagerbegreb kan anses som en atypisk case for dansk fagbevægelse. Med en ændret position til spørgsmålet i forhold til revisionen af Arbejdsvilkårsdirektivet og mine informanternes beskrivelser af processen, konkluderer jeg, at dansk fagbevægelses ønske om EU-regulering og fastsættelsen af mandatet for at arbejde henimod et EU-arbejdstagerbegreb er atypisk.

8. Bilagsoversigt

Bilag 1: Interviewguides

Bilag 2: Transkriptionsnøgle

Bilag 3: Kodebog

Bilag 4: ETUC's høringssvar 1. høring

Bilag 5: ETUC's høringssvar 2. høring

Bilag 6: FH's positionspapir

Bilag 7: Transskription af interview med Ignacio Doreste

Bilag 8: Transskription af interview med Lotte Dickow

Bilag 9: Transskription af interview med Bent Graversen

Bilag 10: Transskription af interview med Nille Aabye

Bilag 11: Transskription af interview med Torben Bechsgaard

Bilag 12: TCO's positionspapir

Bilag 13: Lydfil fra interview med Ignacio Doreste

Bilag 14: Lydfil fra interview med Lotte Dickow

Bilag 15: Lydfil fra interview med Bent Graversen

Bilag 16: Lydfil fra interview med Nille Aabye

Bilag 17: Lydfil fra interview med Torben Bechsgaard

9. Litteraturliste

2021/0414 (COD) *Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on improving working conditions in platform work* European Commission, Brussels 9.12.21

3F (u.å.) *3F kort fortalt* <https://www.3f.dk/om-3f/3f-kort-fortalt>

Arcidiacono, D., Borghi, P., & Ciarini, A. (2019) Platform work: From digital promises to labor challenges. *Partecipazione e Conflitto*, 12(3), 611-628

Bacchi, C. (2009) *What's the problem represented to be*. French Forests: Pearson

Bacchi, C. (2015) *Problatizations in Alcohol Policy: WHO's "Alcohol problems"*, Contemporary Drug problems 42 (2)

Bacchi, C. & Goodwin, S. (2016) *Poststructural policy analysis – A guide to practice*. New York: Springer

Bruun, S. & Nørgaard, A. S. (2022) *Uorganiserede lønmodtagere og medlemmer af "gule" fagforeninger er ikke modstandere af den danske model* Cevea 21. marts 2022

BusinessEurope (2022) *Position paper Commission Proposal for a directive on improving working conditions in platform work* 23rd February 2022

Borchorst, A., Caraker, E., Jørgensen, H. (2012) *Den danske model i knibe – også for analytisk potentiale?* Tidsskrift for Arbejdsliv, årg. 14, nr. 2

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015) "Kvalitative metoder, tilgange og perspektiver: en introduktion" i: *Kvalitative metoder - en grundbog*. 2. Udgave. København: Hans Reitzels Forlag. 2. udg.

Cairney, P. (2020) "Institutions and New Institutionalism" i: *Understanding Public Policy: Theories and Issues* 2. udg. Macmillan Education UK

Cevea (2022) *Overenskomst giver take-away-bude bedre vilkår og markant bedre løn* publiceret d. 16. maj 2022

Dansk Erhverv (2021) *Take-away-mad nu på overenskomstaftalte løn- og arbejdsvilkår* Lokaliseret d. 21. november 2021: <https://www.danskerhverv.dk/presse-og-nyheder/nyheder/2021/januar/take-away-med-overenskomst/>

De Stefano, V. & Aloisi, A. (2018) *European Legal Framework for 'Digital Labour Platforms'*. European Commission, Luxembourg

Dorethy & Franca (2020) *Solving the 'Gig-saw'? Collective Rights and Platform Work* Industrial Law Journal, Vol. 49, No. 3, September 2020

ETUC (u.å)a *National Trade Union Confederations* <https://www.etuc.org/en/national-trade-union-confederations-list-member-organisations>

ETUC (u.å)b *Organisation and people* <https://www.etuc.org/en/organisation-and-people>

European Commission (2021) *Commission proposals to improve the working conditions of people working through digital labour platforms* Press release December 9th, 2021

FH (u.å.) *Velkommen til Fagbevægelsens Hovedorganisation* <https://fho.dk/om-fagbevaegelsens-hovedorganisation/>

FOA (u.å.) *Om FOA* <https://www.foa.dk/om-foa>

Glynos, J., Howarth, D., Norval, A. & Speed, E. (2009) *Discourse Analysis: Varieties and Methods*. NCRM/014. Nationale Centre for Research Methods. s. 5 – 27; 31 – 41

Hansen, A. D. (2012) "Diskurs- og videnskabsteori" I: *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*, redigeret af Juul, S. og Pedersen, K. B., 233–75. København: Hans Reitzel

HK (u.å.) *Hvem er HK's medlemmer?* <https://www.hk.dk/omhk/fakta-om-hk/hks-medlemmer>

Ilsøe, A., Jesnes, K., & Hotvedt, M. (2020) ”Social partner responses in the Nordic platform economy” i: K. Jesnes, & S. Oppegaard (Eds.), *Platform work in the Nordic models: Issues, cases and responses* (pp. 68-78). Nordic Council of Ministers. TemaNord No. 513

Franke, M. & Pulignano, V. (2021) *Connecting at the edge: Cycles of commodification and labour control within food delivery platform work in Belgium* New Technology, Work, and Employment

Finansministeriet (2021) *Danmark kan mere I september 2021*

Funke, & Picot, G. (2021) *Platform work in a Coordinated Market Economy* Industrial Relations Journal, 52(4), 348–363

Flyvbjerg, B. (2010) ”Fem misforståelser om casestudiet” i: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. eds., *Kvalitative metoder*, København: Hans Reitzels Forlag, s. 463–487

Gegenhuber, Ellmer, M., & Schüßler, E. (2021) *Microphones, not megaphones: Functional crowdworker voice regimes on digital work platforms* Human Relations (New York), 74(9), 1473–1503

Gleerup, Steen Nielsen, B., Olsén, P., Warring, N., & Gleerup, J. (2018) *Prekarisering - og akademisk arbejde* Frydenlund Academic, 1. udg., 1. opl.

Graham, Woodcock, J., Heeks, R., Mungai, P., Van Belle, J.-P., du Toit, D., Fredman, S., Osiki, A., van der Spuy, A., & Silberman, S. M. (2020) *The Fairwork Foundation: Strategies for improving platform work in a global context* Geoforum, 112, 100–103

de Groen, W. P., Kilhoffer, Z., Lenaerts, K., Mandl, I. (2018) *Employment and working conditions of selected types of platform work*, Eurofound Publications Office of the European Union, Luxembourg

Hansen, M. P., & Triantafillou, P. (2022) *Methodological reflections on Foucauldian analyses: Adopting the pointers of curiosity, nominalism, conceptual grounding and exemplarity* European Journal of Social Theory

Harrits, G. S., Pedersen, C.S. & Halkier, B. (2012). "Indsamling af interviewdata" i: Hansen, K. M., Andersen, L.B & Hansen, S. W. *Metoder i statskundskab* 2. udg. 1. opl. Hans Reitzel, København

Hauben, H., Lenaerts, K. & Waeyaert, E. (2020) *Platform economy and precarious work: Mitigating risks*, Briefing requested by the EMPL Committee (European Parliament), Directorate-General for Internal Policies

Hipp, L., Bernhardt, J. & Allmendinger, J. (2015) *Institutions and the prevalence of nonstandard employment* Socio-Economic Review, 13(2): 351–377

Huws, U., Spencer, N., Coates, M. & Holts, K. (2019) *The Platformisation of Work in Europe. Results from research in 13 European countries* Foundation for European Progressive Studies, UNI Global Union and University of Hertfordshire

Jakobsen, A. (2018) *Faglighed, mening og ambivalens i prekært akademisk arbejde* Tidsskrift for Arbejdsliv, 20(1), 30-46

Jakobsen, M. L.F. (2012) "Kvalitativ analyse: kodning" i: Hansen, K. M., Andersen, L.B & Hansen, S. W. *Metoder i statskundskab* 2. udg. 1. opl. Hans Reitzel, København

Kalleberg, A.L. & Vallas, S. P. (2018) *Precarious Work* Book Series: Research in the Sociology of Work

Kelstrup, J. D. & Lynggaard, K. (2019) "Computerbaseret dokumentanalyse" i: Kristensen, C. J. & Hussain, M. A. *Metoder i samfundsvidenskaberne* 2. udg. Samfundslitteratur

Konkurrenceloven (2021) *Bekendtgørelse af konkurrenceloven* (LBK nr 360 af 04/03/2021)

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Interview* 3. udg. 1. opl. Hans Reitzels Forlag

- Lange, R. M. (2022) *Vild stigning: Fordobling af madbude i Danmark* Fagbladet 3F 16. marts 2022
- von der Leyen, U. (2019) *A Union that strives for more My agenda for Europe POLITICAL GUIDELINES FOR THE NEXT EUROPEAN COMMISSION 2019-2024*
- Lobe, B., Morgan, D. & Hoffman, K.A. (2020) *Qualitative Data Collection in an Era of Social Distancing* International Journal of Qualitative Methods. Volume 19: 1–8
- de Miguel, P. Sanz, Bazzani, T. & Arasanz, J. (2021) *The definition of worker in the platform economy Exploring workers' risks and regulatory solutions*, European Economic and Social Committee
- McDonald, Williams, P., & Mayes, R. (2021) *How professional photographers engage with and resist digital platform work* New Media & Society, 23(6), 1602–1623
- Morse, J. M., & Niehaus, L. (2016). *Mixed method design. Principles and procedures*: Routledge
- Moore, & Joyce, S. (2020) *Black box or hidden abode? The expansion and exposure of platform work managerialism* Review of International Political Economy: RIPE, 27(4), 926–948
- Muszyński, K., Pulignano, V., Domecka, M., & Mrozowicki, A. (2021) *Coping with precarity during COVID-19: A study of platform work in Poland* International Labour Review
- Nielsen, M. L & Laursen, C. S. (2020) *Unge på digitale arbejdsplatforme: Prekært arbejde eller unge entreprenører?* Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning s. 05 – 123
- Traktaten om den Europæiske Unions funktionsmåde af 2017 (TFEU)
- Triantafillou, P. (2019) ”Analyse af dokumenter og dokumentation” i: Kristensen, C. J. & Hussain, M. A. *Metoder i samfundsvidenskaberne* 2. udg. Samfundslitteratur
- Rubery J., Grimshaw, D., Keizer, A., Johnson, M. (2018) *Challenges and Contradictions in the 'Normalising' of Precarious Work*, Employment and Society. 2018;32(3):509-527

Rosin A. (2021) *Platform work and fixed-term employment regulation* European Labour Law Journal. 2021;12(2):156-176

Schmidt, V. A. (2008) *Discursive Institutionalism: The Explanatory Power of Ideas and Discourse* Annual Review of Political Science, Vol. 11:303-326

Scheuer, S. (2017) *Atypisk beskæftigede i Danmark – om deltidsansattes, midlertidigt ansattes og soloselvstændiges vilkår* LO-dokumentation nr. 1/2017

Schor, J.B., Attwood-Charles, W., Cansoy, M. Ladegaard, I., Wengronewitz, R. (2020) *Dependence and precarity in the platform economy* Theory and Society, 49, pp. 833-861

Standing, G. (2011) *The Precariat*, London: Bloomsbury: p. 1-25

Standing, G. (2014) *A Precariat Charter: from Denizens to Citizens*. London; New York: Bloomsbury Academic

Thörnquist, A. (2015) *False Self-Employment and Other Precarious Forms of Employment in the 'Grey Area' of the Labour Market* International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations, 31, 4: 411-429

Urzi Brancati, M.C., Pesole, A. & Fernandez Macias, E. (2020) *New evidence on platform workers in Europe*, Publications Office of the European Union, Luxembourg

Valestrand, E. T. (2021) *Prekærbegrepete – en teoretisk fristelse og forbannelse* Norsk sosiologisk tidsskrift s.1-14 8. oktober 2021

Veen A., Barratt T., & Goods C. (2020) *Platform-capital's 'app-etite' for control: A labour process analysis of food-delivery work in Australia* Work, Employment and Society 34(3): 388-406

Waldkirch, Bucher, E., Schou, P. K., & Grünwald, E. (2021) *Controlled by the algorithm, coached by the crowd - how HRM activities take shape on digital work platforms in the gig economy* International Journal of Human Resource Management, 32(12), 2643–2682

Wood AJ, Graham M, Lehdonvirta V, and Hjorth I (2019) *Good gig, bad gig: Autonomy and algorithmic control in the global gig economy* Work, Employment and Society 33(1): 56–7